

**KIRSAL KALKINMA YATIRIM PROGRAMI ÇERÇEVESİNDE
YAPILACAK DESTEKLEMELER HAKKINDA TEBLİĞ
(TEBLİĞ NO: 2026/9)**

**BİRİNCİ BÖLÜM
Başlangıç Hükümleri**

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Tebliğin amacı; mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi ile kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi, tarımsal faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, veri temelli üretim ve akıllı tarım uygulamalarının desteklenmesi, yürütülmekte olan kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliklerinin artırılması ve yeni teknoloji içeren kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Tebliğ, Kırsal Kalkınma Yatırım Programı çerçevesinde tarımsal amaçlı örgütler, kadın ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin tarıma dayalı faaliyetlerine yönelik uygulayacakları yatırımlar ve dijitalleşme, yapay zekâ tabanlı karar destek sistemleri, sensör sistemleri, akıllı tarım teknolojileri ve tarımsal platform çözümleri gibi konularda yapılacak yatırımlar için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Tebliğ; 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 19 uncu maddesi ile 31/12/2025 tarihli ve 10802 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan Kırsal Kalkınma Desteklerine İlişkin Karar hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Tebliğde geçen;

a) Aynı katkı: Başvurusu yapılan yatırımın tamamının gerçekleştirilmesi için hibeye esas proje tutarı dışında tamamı faydalanıcı tarafından karşılanacak tutarı,

b) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,

c) Bakıcı evi: Hayvan yetiştiriciliği ve su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik yatırımlarda çalışanların barınma ihtiyacına yönelik yapılacak yapıyı,

ç) Banka: T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğünü,

d) Faydalanıcı: Bu Tebliğ kapsamında proje hazırlayıp başvuruda bulunan ve/veya başvurusu kabul edilerek hibe sözleşmesi imzalayan gerçek ve tüzel kişileri,

e) Genç girişimci: Başvuru tarihi itibarıyla 18 yaşını doldurmuş, 41 yaşından gün almamış gerçek kişiyi,

f) Genel Müdürlük: Tarım Reformu Genel Müdürlüğünü,

g) Hastalıktan arı işletme: 17/8/2024 tarihli ve 32635 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hayvancılık Desteklemeleri Uygulama Tebliği (Tebliğ No: 2024/23)'nin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ö) bendinde tanımlanmış olan işletmeyi,

ğ) Hibe sözleşmesi: Faydalanıcı ile il müdürlüğü arasında imzalanan ve hibeden yararlanma esasları ile tarafların yetki ve sorumluluklarını düzenleyen sözleşmeyi,

h) Hibeye esas proje tutarı: Bu Tebliğde belirtilen kriterleri sağlayan hibe desteği verilecek uygun maliyetler toplamını,

ı) İl müdürü: Bakanlık il tarım ve orman müdürünü,

i) İl proje değerlendirme komisyonu: Vali yardımcısı başkanlığında; Bakanlık il müdürü ve il müdür yardımcısı, il özel idaresi genel sekreteri/sekreter yardımcısı, çevre, şehircilik ve iklim değişikliği il müdürü/il müdür yardımcısı, ticaret il müdürü, sanayi ve teknoloji il müdürü/il müdür yardımcısı ile ihtiyaç duyulması halinde proje konusuna göre belirlenen diğer ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu temsilcileri arasından seçilen en az beş kişiden oluşturulan ve bu Tebliğ kapsamında bulunduğu ilde yapılan proje başvurularını değerlendiren komisyonu,

j) İl proje yürütme birimi: İl düzeyinde programın tanıtımından, projelerin uygulamasından, ödeme icmal tablolarının veya listelerinin hazırlanmasından, onaylanmasından ve tamamlanan

projelerin izlenmesinden sorumlu olan, yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürüten, ilgili şube müdürü, proje kontrol görevlileri ile gerektiğinde il müdürlüğü, ilçe müdürlükleri ve diğer kamu kurumu personelinin valilik oluruyla görevlendirilmesi ile oluşturulan en az üç kişilik birimi,

k) İl/ilçe müdürlüğü: Bakanlık il/ilçe tarım ve orman müdürlüklerini,

l) İlerleme raporu: Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra faydalanıcı tarafından hazırlanarak dört ayda bir il müdürlüğüne teslim edilen iş gerçekleştirme raporunu,

m) İzleme süresi: Nihai ödemenin yapıldığı tarihten itibaren beş yıllık süreyi,

n) Kapalı ortamda bitkisel üretim ünitesi: İçerisinde bitkinin gereksinim duyduğu ışık, ısı, nem, hava akışı, karbondioksit (CO₂), bitki besin maddeleri gibi çevre koşullarının yapay yollarla kısmen ya da tamamen oluşturulup denetim altında tutulduğu, aynı üreticinin tasarrufunda bulunan yüksek tünel, sera, çadır ile betonarme, çelik, plastik ve benzeri yapı elemanları kullanılarak yatay veya dikey olarak inşa edilmiş birbirinden bağımsız kapalı üretim ortamını,

o) Kapasite artırımına yönelik yatırım: Faal olan, ilgili mevzuat gereği alınması gereken yasal izin ve ruhsatlar başvuru sahibi adına olmak üzere yasal izinleri alınmış, Kırsal Kalkınma Yatırım Programı kapsamında yer alan yatırım konularında faaliyet gösteren yatırımı,

ö) Kırsal alan: Köy, belde, kırsal mahalle, kırsal yerleşik alan ya da Türkiye İstatistik Kurumu tarafından kır veya orta yoğun kent olarak tanımlanmış yerleşim birimlerinden herhangi birini,

p) Kırsal mahalle: 15/4/2021 tarihli ve 31455 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği kapsamında belirlenen mahalleyi,

r) Kırsal yerleşik alan: Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği kapsamında belirlenen alanı,

s) Merkez proje değerlendirme komisyonu: İl proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda teklif edilen proje başvurularını, bu Tebliğde yer alan esaslar doğrultusunda ve üretim planlaması kapsamında değerlendiren, yatırım bütçelerini belirleyen, il bazında dağılımını yapan, referans fiyat listelerini oluşturan ve Genel Müdürlükçe aralarında ilgili genel müdür yardımcısı ve daire başkanının bulunduğu en az beş kişiden oluşturulan komisyonu,

ş) Mikro, küçük ve orta ölçekli işletme: 24/5/2023 tarihli ve 7297 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde tanımlanmış olan işletmeleri,

t) Modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım: Faal olan, başvuru sahibi adına ilgili mevzuat gereği ruhsat ve yasal izinleri alınmış, Kırsal Kalkınma Yatırım Programı kapsamında yer alan yatırım konularında faaliyet gösteren tesislerde teknoloji yenilemeyi, modernizasyonu ve otomasyonu kapsayan yatırımı,

u) Mücbir sebep: Taraflardan birinin sözleşme yükümlülüklerini yerine getirmesine engel teşkil edebilecek nitelikte olan deprem, yangın, sel gibi doğal afetler, kanuni grev, genel salgın hastalık, savaş, ayaklanma, kısmi veya genel seferberlik ilanı gibi kişilerin önceden öngörebilmelerine olanak bulunmayan ve bu nedenle önüne geçilmesi mümkün olmayan, dış etkiler sonucu meydana gelen ve ayrıca kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilecek belgelerle belgelendirilebilen istisnai bir durum veya olayı,

ü) Nihai rapor: Faydalanıcı tarafından yatırıma ait tüm uygulamaların tamamlanmasını takiben son ödeme talebi evrakı ile birlikte hazırlanıp il müdürlüğüne teslim edilen raporu,

v) Ödeme icmal tablosu: Yalnız bir yatırıma ait olan o dönemin inşaat ödemeleri ile makine, ekipman ve malzeme ödemelerini kapsayan tabloyu,

y) Program: Kırsal Kalkınma Yatırım Programını,

z) Program kapsamında hibe desteği verilecek tarımsal amaçlı örgütler: 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulmuş olup Bakanlık görev alanında faaliyette bulunan tarımsal amaçlı kooperatifleri, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 15/5/1957 tarihli ve 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu, 31/10/2006 tarihli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu kapsamında kurulan birlik ve alt birlikleri, 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna göre kurulmuş kooperatifler ile 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun ilgili

maddelerine göre kurulan ıslah amaçlı yetiştirici birlikleri ile bunların üst birliklerini, 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununun ilgili maddelerine göre kurulan birliklerin iktisadi işletmelerini, 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu kapsamında kurulan sulama birliklerini,

aa) Proje: Hibe desteğinden yararlanabilmek için belirlenmiş nitelikleri sağlayan gerçek ve tüzel kişilerin başvuru konusu olan tesise ait gerçekleştirecekleri vaziyet planı ile tesisin ihtiyaçlarına göre elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan ve yapı aplikasyon projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dâhil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik personel tarafından onaylanmış projeyi,

bb) Proje kontrol görevlisi: Bakanlık tarafından proje kapsamında resmî kontrol yetkisi verilen personeli,

cc) Proje toplam tutarı: Katma Değer Vergisi (KDV) dâhil olmak üzere Program kapsamında hibeye esas proje tutarı ile tamamı faydalanıcı tarafından karşılanacak aynı katkı tutarlarının toplamını,

çç) Referans fiyat: Genel Müdürlükte merkez proje değerlendirme komisyonu, il müdürlüklerinde ise oluşturulan referans fiyat komisyonu tarafından belirlenerek listeler halinde yayımlanan makine ve ekipman fiyatı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı inşaat ve tesisat birim fiyatlarını, anılan Bakanlığın listesinde yer almaması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşları poz listelerinde yer alan birim fiyatları,

dd) Referans fiyat komisyonu: İl müdürlüklerinde il müdür yardımcısı başkanlığında en az üç kişiden oluşturulan komisyonu,

ee) Resmî kontrol: Bu Tebliğ kapsamındaki faaliyetlerin bu Tebliğ hükümlerine uygunluğunun doğrulanması için il proje yürütme biriminin gerçekleştirdikleri izleme, gözetim, denetim ve benzeri kontrolleri,

ff) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistem: İşletmenin öz tüketimi için kullanılacak, şebekeye bağlı olmayan güneş enerjisi sistemini,

gg) Tamamlamaya yönelik yatırım: Belli bir tarımsal ürünün işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması ile tarımsal üretime yönelik, ilgili mevzuat gereği alınması gereken yasal izin ve ruhsatları başvuru sahibi adına alınmış, inşaatı yarım kalmış tesislerin inşaatının tamamlanması ve gerekli makine ve ekipmanının alımını ya da inşaatı tamamlanmış ancak üretime geçmemiş tesislerin makine ve ekipman alımlarını içeren yatırımı,

ğğ) Tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi/Organize tarım bölgesi (TDİOSB/OTB): 25/11/2017 tarihli ve 30251 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri Yönetmeliğinde tanımlanmış olan bölgeleri,

hh) Tarımsal üretime yönelik yatırımlar: Büyükbaş, küçükbaş, kanatlı hayvan kesimhaneleri ve yetiştiriciliği ile su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar, kapalı ortamda bitkisel üretim tesisi yapımı ve kültür mantarı üretimine yönelik yatırım tesislerini,

ıı) Tarımsal ürün: Bitkisel ve hayvansal ürünler ile su ürünleri alanında elde edilen her türlü işlenmemiş ham ürünleri,

ii) Tatbikat projesi: Başvuru konusu olan tesisin ihtiyaçlarına göre arazi ve zemin etütleri yapılmış, statik projesinin tüm inşai ölçülerini, tesisat projesinin inşaatı etkileyen bütün elemanlarını, imalat detaylarına uygun ölçü ve karakterde mimari elemanlarını, detaylarla ilgili referanslarını ve tüm çizim detaylarını içeren, gerekli bütün ölçülerin, malzemelerin ve teknik özelliklerinin yer aldığı, yapı aplikasyon projesi/mimari proje, peyzaj projesi, statik proje, mekanik tesisat projesi, makine yerleşim planı ve elektrik tesisat projeleri ile maliyet hesapları dâhil her türlü ayrıntıyı içeren ve ilgili meslek odalarına kayıtlı teknik personel tarafından onaylanmış projeyi,

jj) Tedarikçi: Program kapsamında hibe sözleşmesi akdedilen faydalanıcılar tarafından yapılacak satın alımlara makine ve ekipman sağlayan kişi ve kuruluşları,

kk) Uygulama rehberi: Bu Tebliğ kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinde; uygulama esas ve usullerine ilişkin detayları belirlemek amacıyla, başvuru sahibi, faydalanıcı, yüklenici/tedarikçi ve

Programın yürütülmesinden sorumlu Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı personelinin kullanımı için Genel Müdürlük tarafından hazırlanan rehberi,

ll) Uygulama sözleşmesi: Faydalanıcılar ile proje kapsamında satın aldıkları makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan yükleniciler/tedarikçiler arasında yapılacak sözleşmeyi,

mm) Veri giriş sistemi: "www.tarimorman.gov.tr" internet adresi üzerinden ulaşılan başvuru sistemini,

nn) Yatırım niteliği: Yeni tesis, tamamlama, kapasite artırımı ve modernizasyonu/otomasyonu,

oo) Yeni tesis: Uygulama rehberi yayımlanma tarihi itibarıyla yasal izin ve ruhsatları alınmamış veya alınmış olsa dahi inşaat ile ilgili herhangi bir faaliyette bulunulmamış, temelden yapılacak inşaat işleri ile makine ve ekipman alımını kapsayan ve belirli bir tarımsal ürün grubunun işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması ve/veya tarımsal üretim amaçlı yatırım tesisini,

öö) Yenilenebilir enerji: Jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisini,

pp) Yüklenici: Program kapsamında hibe sözleşmesi imzalanan faydalanıcılar tarafından satın alınacak makine, ekipman ve malzeme ile inşaat yapım işlerini sağlayan bağımsız gerçek ve tüzel kişiyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Görev, Yetki ve Sorumluluklar

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 5- (1) Bu Tebliğ kapsamındaki aşağıda belirtilen çalışmalar Bakanlık adına Genel Müdürlük tarafından yürütülür. Genel Müdürlük;

a) Program ile ilgili olarak mevzuat çalışmalarını yürütür, tebliğ ve uygulama rehberini hazırlar ve yayımlanmasını sağlar.

b) Programın tanıtımını ve faydalanıcıların bilgilendirilmesini sağlar. Program kapsamında yapılacak çalışmaların, idari, mali, mühendislik, çevresel ve teknik uygulamalarla uyumlu bir şekilde yürütülmesine destek verir.

c) Program ile ilgili olarak yıllık yatırım programı ve bütçe teklifi hazırlıkları, bu tekliflerin ilgili Bakanlık birimlerine iletilmesi ve kabulü için gerekli çalışmaları yapar.

ç) Program kapsamında il müdürlüğü tarafından onaylanan hak edişlerin tahakkuk işlemlerini yapar ve Banka aracılığıyla ödenmek üzere Bakanlık Merkez Saymanlık Müdürlüğüne gönderir.

d) Programın etkin bir şekilde yürütülebilmesi için izleme, istatistikî çalışma ve gerektiğinde kontrol işlemlerini yapar veya yaptırır.

e) Programın yürütülmesinde görevli personele yönelik değerlendirme toplantıları veya eğitim programlarının hazırlanmasını ve düzenlenmesini sağlar.

f) Bünyesinde merkez proje değerlendirme komisyonunu oluşturur.

g) Merkez proje değerlendirme komisyonu, il proje değerlendirme komisyonunca değerlendirmesi yapılan başvuruları genel değerlendirme kriteri açısından inceler, tüm proje başvurularının nihai puanlarını belirler.

İl müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 6- (1) Bu Tebliğ kapsamındaki aşağıda belirtilen çalışmalar il müdürlüğü tarafından yürütülür. İl müdürlüğü;

a) Başvuru sahiplerine, başvuruların hazırlanması konusunda ihtiyaç duyulduğunda gerekli bilgilendirmeyi yapar. Programın tanıtımını ve faydalanıcıların bilgilendirilmesini sağlar.

b) Bakanlık adına bu Tebliğde ve bu Tebliğe dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuatta belirtilen sorumlulukların idari, mali, hukuki, mühendislik ve çevresel uygulamalarla uyumlu bir şekilde yerine getirilmesini ve program kapsamında yapılacak tüm çalışmaların il bazında uygulanmasını, izlenmesini, sekretaryasını ve koordinasyonunu sağlar.

c) Veri giriş sistemine girilen her türlü bilgiden sorumludur. Bu Tebliğ kapsamında yapılacak bütün çalışmalara esas teşkil etmek üzere istenilen bilgileri ivedilikle ve zamanında veri giriş sistemine girer.

ç) Projelerin; bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin sağlanmasından, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin

onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur. Talep edildiğinde bu belgeleri Genel Müdürlüğe gönderir.

İl proje değerlendirme komisyonu ve il proje yürütme biriminin görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 7- (1) İl proje değerlendirme komisyonunun görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) Başvuruların, bu Tebliğe ve uygulama rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden sorumludur.

b) Program kapsamında alınan hibe başvurularının idari uygunluğu ile başvuru sahiplerinin ve projelerin uygunluğunu kontrol eder, başvuruları proje değerlendirme kriterleri açısından inceler, tüm proje başvurularının puanlarını tespit eder, değerlendirme raporlarını ve sonuç tablolarını hazırlar, program teklif listelerini belirler.

(2) İl proje yürütme biriminin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İl düzeyinde programın tanıtımı, projelerin uygulanması ve tamamlanan projelerin izlenmesi ile 5488 sayılı Kanun, 5996 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuata göre kontrol, izleme, gözetim, denetim, doğrulama, tetkik, belge kontrolü, fiziksel kontrol ve yerinde kontrol ile ilgili olarak yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürütür.

b) İl düzeyinde proje hazırlanması aşamasında potansiyel başvuru sahiplerini program hakkında ve proje başvurularının hazırlanması konusunda bilgilendirir.

c) Hibe sözleşmesi imzalanmadan önce; başvuru aşamasında veri giriş sistemine girişi yapılan bilgi ve belgelerle hibe sözleşmesi ve eklerinin uyumunu bu Tebliğ ve uygulama rehberinde yer alan esaslara göre uygunluğunu inceler. İnceleme sonucunu bir rapora bağlar, hibe sözleşmelerini düzenler ve hibe sözleşmesi imzalamaya yetkili il müdürüne sunar.

ç) Projelerin uygulamasını bu Tebliğ, uygulama rehberi ve ilgili diğer mevzuat hükümleri doğrultusunda kontrol eder, izler ve değerlendirir. Ödeme taleplerini inceleyerek uygun olanları il müdürlüğünün onayından sonra Genel Müdürlüğe gönderir.

d) Yatırımları izleme süresi boyunca yerinde kontrol eder ve bu kontrolü tutanağa bağlar. İzleme sürecine tabi proje sayısı; yüz adet ve daha az olan il müdürlükleri yılda en az iki kere, yüz adetten fazla olan il müdürlükleri ise yılda en az bir kere projelerin yerinde kontrolünü gerçekleştirir.

(3) İl proje yürütme biriminde görevli personel, il proje değerlendirme komisyonunda görevlendirilemez.

(4) İl proje değerlendirme komisyonu teşkil edilirken her bir asıl üye için bir yedek üye görevlendirilir.

Uygulama sorumluluğu

MADDE 8- (1) İl müdürlükleri, faydalanıcılarca gerçekleştirilecek projelerin amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinin izlenmesinden, uygulamaya yönelik olarak düzenlenecek tüm belgelerin kontrolünden, onaylanmasından ve birer suretinin muhafazasından sorumludur.

(2) Faydalanıcılar, yatırımların proje amaçlarına uygun olarak yapılmasından, uygulamaların bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesinden, doğru olarak belgelendirilmesinden, belgelerin muhafazasından ve izleme sürecinde il müdürlüğünce istenecek bilgi ve belgelerin süreleri içinde temininden sorumludur.

(3) Faydalanıcılar, projenin uygulanmasına ilişkin hesaplara ait kayıtları düzenli olarak tutmak ve saklamakla yükümlüdürler.

(4) Faydalanıcılar tarafından gerçekleştirilecek projelerin faaliyetlerini bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak sürdürmeleri şarttır. Mücbir sebepler dışında izleme süresi içerisinde faydalanıcıların; hibe desteği aldıkları tesislerinin faaliyetini sürdürmediklerinin, tesislerinin ve/veya makine ve ekipmanın mülkiyetini değiştirdiklerinin, tesislerini ve/veya makine ve ekipmanı başkalarına kiraladıklarının, projenin amacını ve bu Tebliğde belirtilen istisnai durum haricinde makine ve ekipmanın yerini değiştirdiklerinin, bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket ettiklerinin veya izleme süresi bitmiş olsa dahi ödemenin haksız yere yapıldığının tespit edilmesi halinde, ödenen hibe, ödeme tarihinden itibaren 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci

maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan faizi ile birlikte, anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yatırım Konuları ve Genel Hususlar

Yatırım konuları

MADDE 9- (1) Program kapsamında mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler için hibe desteği verilecek yatırım konuları şunlardır:

- a) Tarımsal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırım konularında;
    - 1) Bitkisel ürünlere yönelik yatırımlar,
    - 2) Hayvansal ürünlere yönelik yatırımlar,
    - 3) Çelik silo konusuna yönelik yatırımlar,
    - 4) Soğuk hava deposu konusuna yönelik yatırımlar.
  - b) Tarımsal üretime yönelik yatırım konularında;
    - 1) Kapalı ortamda bitkisel üretime yönelik yatırımlar,
    - 2) Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar,
    - 3) Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar,
    - 4) Kanatlı hayvan yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar,
    - 5) Kültür mantarı üretimine yönelik yatırımlar,
    - 6) Büyükbaş ve küçükbaş hayvan kesimhanelerine yönelik yatırımlar,
    - 7) Kanatlı hayvan kesimhanelerine yönelik yatırımlar,
    - 8) Yağmur hasadı için jeomembran gölet yapımına yönelik yatırımlar.
  - c) Su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik yatırım konularında;
    - 1) Denizlerde yetiştiriciliğe yönelik yatırımlar,
    - 2) İç sularda yetiştiriciliğe yönelik yatırımlar,
    - 3) Tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinde yetiştiriciliğe yönelik yatırımlar.
  - ç) Hayvansal ve bitkisel orijinli gübre işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırım konularında;
    - 1) Hayvansal orijinli gübre yatırımları,
    - 2) Bitkisel orijinli gübre yatırımları.
  - d) Tarımsal amaçlı örgütler için ortak makine parkı yatırımları,
  - e) Arı yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar,
  - f) Tarımda dijitalleşme, veri yönetimi, sensör ve nesnelerin interneti (IoT) tabanlı akıllı tarım uygulamalarına yönelik yatırımlar,
  - g) Yapay zekâ tabanlı karar destek sistemleri ve üretim izleme teknolojilerine yönelik yatırımlar,
  - ğ) Tarımda robotik kullanımı, otomasyon ve görüntü işleme sistemlerinin kullanımına yönelik yatırımlar,
  - h) (f), (g) ve (ğ) bentlerinde belirtilenler dışında kalan diğer tarımsal bilişim sistemlerinin kullanımına yönelik yatırımlar,
  - ı) İpek böceği yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar,
  - i) Bu fıkrada yer alan yatırım konularında faaliyet gösteren tesislerin ve tarımsal amaçlı örgütlerin sulama hizmetlerinin gerektirdiği enerji ihtiyacının karşılanmasında kullanılmak üzere yenilenebilir enerji kaynakları kullanımına yönelik yatırımlar.
- (2) Bu Tebliğ kapsamında belirtilen yatırım konularında gerçekleştirilecek projeler, kırsal alanda uygulanması şartıyla hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

Uygulama illeri

MADDE 10- (1) 81 ilde; bu Tebliğde belirtilen yatırım konularından tümü veya bir kısmı, EK-4'te yer alan illerin sektörel önceliklerine ve üretim planlamasına göre Bakanlıkça belirlenerek uygulama rehberi ile başvuru öncesinde ilan edilir ve hibe desteği kapsamında başvurular kabul edilir.

Genel hususlar

MADDE 11- (1) Bu Tebliğde belirtilen yatırım konularından il bazında hangilerinin uygulanacağı Bakanlıkça belirlenerek başvuru öncesinde uygulama rehberinde ilan edilir.

(2) 5200 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre kurulan birliklerin ilgili mevzuata göre kurulan iktisadi işletmelerinin, hibe desteğinden faydalanabilmesi için iktisadi işletmenin bağlı olduğu birliğin genel kurulu tarafından Program kapsamında proje uygulanacağına dair karar alınmış olması ve bu kararın başvuruda sunulması gerekir.

(3) Çelik silo ve soğuk hava deposu konularında yeni tesis, modernizasyon/otomasyon ve tamamlamaya yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(4) Kapalı ortamda bitkisel üretim konusunda yeni tesis ve modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(5) Tarımda dijitalleşme, veri yönetimi, sensör ve nesnelerin interneti (IoT) tabanlı akıllı tarım uygulamalarına yönelik yatırımlar, yapay zekâ tabanlı karar destek sistemleri ve üretim izleme teknolojilerine yönelik yatırımlar, tarımda robotik kullanımı, otomasyon ve görüntü işleme sistemlerinin kullanımına yönelik yatırımlar ve bunların dışında kalan diğer tarımsal bilişim sistemlerinin kullanımına yönelik yatırımlarla ilgili modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Bu fıkrada belirtilen yatırım konularında hibe desteği kapsamında değerlendirilecek gider kalemlerinden herhangi birinin diğer yatırım konularında yapılacak başvurular kapsamında alınmak istenmesi halinde ise başvuru yapılan konunun kodu ve niteliği kullanılır.

(6) Kanatlı hayvan yetiştiriciliği konusunda kapasite artırımı ve modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Üretim planlaması kapsamında kanatlı eti üretimi amaçlı yetiştiricilikte planlı üretim bölgesi olarak belirlenen illerde ise tüm yatırım niteliklerinde kanatlı eti üretimine yönelik başvuru yapılabilir.

(7) Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği konusunda; tarımsal üretim planlaması kapsamında tarımsal açıdan yeraltı sularının yetersiz seviyede ve su kısıtı olduğunun Bakanlık tarafından tespit edildiği 31/12/2024 tarihli ve 32769 beşinci mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere Ödeme Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2024/39)’in 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen havzalarda, yeni tesis ve tamamlamaya yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Ancak yatırım yerinin tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesinde yer alması halinde, tüm yatırım niteliklerinde yapılacak başvurular hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(8) Tarımsal üretim planlaması kapsamında yer alan illerde, tarımsal üretim planlamasında belirtilen ürünlere yönelik sunulan projeler artı puan verilerek öncelikli olarak değerlendirilir.

(9) Tarımsal üretim planlaması kapsamında tarımsal yer altı su kısıtı olmayan, mera vasfı ve kaba yem üretim potansiyeli yüksek olan ve süt veya besi havzası oluşturmak amacıyla planlama bölgesi illeri olarak belirlenen iller uygulama rehberinde belirtilir.

(10) Tarımsal üretim planlaması kapsamında kanatlı eti üretimi amaçlı yetiştiricilikte planlı üretim bölgesi olarak belirlenen iller uygulama rehberinde belirtilir.

(11) Büyükbaş ve küçükbaş hayvan kesimhanelerine yönelik yatırımlar konusunda kesimhane bulunmayan iller hariç, yeni tesis ve tamamlamaya yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

(12) Kanatlı hayvan kesimhanelerine yönelik yatırımlar konusunda tarımsal üretim planlaması kapsamında kanatlı eti üretimi amaçlı yetiştiricilikte planlı üretim bölgesi olarak belirlenen illerde tüm niteliklerde yapılacak başvurular hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Planlı üretim bölgesi olarak belirlenenler dışında kalan illerde ise yalnızca kapasite artırımı ve modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(13) Değerlendirme sonucunda uygun kabul edilen başvurularda, aldığı puana bakılmaksızın öncelikle, yatırım yeri tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesinde bulunan projelere ilin bütçesi gözetilerek hibe desteği verilir. İlin bütçesi dâhilinde uygun kabul edilen diğer projeler puan sıralaması göz önünde bulundurularak hibe desteğinden faydalandırılır. Tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinin bulunduğu iller EK-3’te yer almaktadır.

(14) Kabuk kırılma işlemine tabi tutulmuş sert kabuklu meyveler hariç, tarımsal ürünlerin işlenmesi kapsamında, başka bir yatırım tesisinde ilk işlemesi yapılan mamul ürünün ikincil işlenmesine, paketlenmesine ve depolanmasına yönelik yatırımlar hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

(15) Yurt dışında üretimi yapılan ürünlerin işlenmesine, paketlenmesine ve depolanmasına yönelik yatırımlar hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

(16) Un, yem ve kütlü pamuk konusunda sadece kapasite artırımı ve modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilir. 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle zarar gören ve afet bölgesi ilan edilen illerde ise yem konusunda tüm niteliklerde yapılacak başvurular hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(17) Çay ve fındık konusunda sadece yaş çay ve fındık üretiminin yapıldığı illerdeki başvurular kabul edilir.

(18) Su ürünleri konusunda yeni tesis ve tamamlamaya yönelik yatırım başvurusunda bulunan faydalanıcıların, ön izin belgesi almak için il müdürlüğüne vermiş oldukları kayda girmiş dilekçenin bir nüshasını başvuru aşamasında sunmaları gerekir. Su ürünleri üretimine yönelik uygulanan projelerin hibe ödemesinin yapılması için 29/6/2004 tarihli ve 25507 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yönetmeliği gereği, tesisin onaylı projesindeki yatırımların tamamlanması ve üretime başlamasından sonra tesis adına düzenlenmesi gereken su ürünleri yetiştiricilik belgesinin faydalanıcı tarafından il müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekir.

(19) Faydalanıcılar bu Tebliğ kapsamında ülke genelinde sadece bir adet proje başvurusunda bulunabilirler. Tarımsal amaçlı örgütlerin tüzel kişi olarak proje başvurusunda bulunmaları, ortaklarının tüzel kişi veya bireysel olarak farklı yatırım konularında başvuru yapmalarına engel teşkil etmez.

(20) Bir aile tarafından yönetilen ve işletilen, ağırlıklı olarak ailesel işgücüne dayalı tarım, gıda ve ormancılık ürünlerine yönelik üretim faaliyetlerini kapsayan, gelirin önemli bir kısmının tarımsal faaliyetten sağlandığı mikro işletme büyüklüğüne kadar olan işletmeler Program kapsamında aile işletmesi olarak kabul edilir.

(21) Bütün başvurularda başvuruya esas yatırım konusunun hibe desteği kapsamında değerlendirilebilmesi ve hibe desteğinden yararlanılabilmesi için, alınmış veya alınacak olan yasal izin ve ruhsatların mutlaka başvuru konusu ile uyumlu olması gerekir. 2/11/1985 tarihli ve 18916 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği kapsamında muaf tutulan izin ve ruhsatlar başvuruda aranmaz.

(22) Tarımsal üretim planlaması kapsamında ailelerin zati ihtiyaçlarının karşılanmasında belirlenen ölçekteki işletmelerin yapacakları başvurular, tarımsal yer altı su kısıtı olduğu tespit edilen yerler hariç, tüm yatırım niteliklerinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(23) Ortak makine parkı yatırımları için sadece tarımsal amaçlı örgütler hibe desteğinden faydalanabilir.

(24) Kiralanmış bir mülk üzerinde yapılacak yatırımlar da hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Kiralama süresinin, başvuru süresi içerisinde başlamak üzere en az yedi yılı kapsaması ve faydalanıcının hibe sözleşmesi imzalanması aşamasında noter onaylı kira sözleşmesini ibraz etmesi gerekir. Nihai rapor aşamasında, inşai faaliyet içeren projelerde tapu üzerine işlenecek üst hakkı şerhi, diğer projelerde ise üst hakkı veya kiralamanın tapuya şerh edilme şartı aranır. Kira sözleşmesi yerine tahsis/kullanma izin/irtifak hakkı belgesi bulunması halinde, bu belgeler ilgili mevzuata göre alınır.

(25) Kiralanmış bir mülk üzerinde yapılacak yatırımlarda 3194 sayılı İmar Kanunu kapsamında alınması gereken inşaat ile ilgili belgeler mülk sahibi adına olabilir.

(26) Yatırım yeri hisseli ise; hissedarlardan birisinin başvuruda bulunması halinde, diğer hissedarların faydalanıcıya muvafakat verdiklerini, sahibi oldukları arsa üzerinde inşaat yapılmasına rızaları olduğunu ve tesis faaliyete geçtikten sonra en az yedi yıl süreyle tesisin faaliyetine engel olabilecek ölçüde başka bir tesis kurmayacaklarını beyan ettikleri taahhütnamenin başvuru

aşamasında veri giriş sistemine yüklenmesi, noter onaylı taahhütnamenin ise hibe sözleşmesi aşamasında sunulması zorunludur.

(27) Mevcut kapalı ortamda bitkisel üretim tesislerinde ve tarımsal amaçlı örgütlerin sulama hizmetlerinin gerektirdiği elektrik enerjisini temin etmek amaçlı yenilenebilir enerji üretim tesisi konulu başvurularda teknik gerekçelerinin açıklanması ve ilgili mevzuata aykırı olmaması şartıyla güneş enerjisi panelleri, mülkiyeti veya kullanım hakkı başvuru sahibine ait olmak üzere yatırım yerine bitişik birden fazla parselde yer alabilir. Bu durumda, enerji nakil hattı faydalanıcı tarafından aynı katkı olarak karşılanır.

(28) Tarım arazileri üzerinde yapılacak yatırımlar için, 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında alınan izin belgesi, başvuru aşamasında veri giriş sistemine yüklenir. Uygulama rehberinde belirtilen istisnalar hariç, yapılacak başvurularda yatırım yeri izinlendirmeye tabi değil ise, izin gerektirmediğine dair il müdürlüğünden alınan yazının başvuru aşamasında veri giriş sistemine yüklenmesi zorunludur.

(29) Büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvan yetiştiriciliğine yönelik yatırım konularında yapılan başvurularda, 18/3/2010 tarihli ve 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu ile 5996 sayılı Kanun hükümlerine göre zorunlu olan biyogüvenlik tedbirleri de hibe kapsamında değerlendirilir.

(30) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununa göre kurulmuş serbest bölgelerde yapılacak yatırımlar için başvuru kabul edilmez.

(31) Bir projenin/tesisin bölümler/üniteler şeklinde yapılmasına yönelik olarak hazırlanan farklı projelerle ayrı ayrı başvuru yapılması halinde, hiçbir başvuru hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

(32) Proje uygulaması ile ilgili mevzuat gereği alınması gerekli izin, ruhsat ve denetim işleri ile yapılması zorunlu olan tüm işlemlerin yerine getirilmesinden faydalanıcılar sorumludur. İlgili mevzuat gereği alınması gerekli başvuru konusu ve yatırım niteliği ile ilgili yasal izin ve ruhsatlar, Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı olduğuna dair belgeler, demirbaş kayıt listesi, yatırıma ait fotoğraflar ile uygulama rehberinde belirtilen belgelerin başvuru aşamasında veri giriş sistemine yüklenmesi ve hibe sözleşmesi ekinde il müdürlüğüne sunulması, tesis tamamlandıktan sonra alınması gerekli başvuru konusu ve yatırım niteliği ile ilgili izin, ruhsat ve diğer dokümanların ise en geç nihai rapor ekinde sunulması zorunludur. Faydalanıcının, ilgili mevzuat gereğince alınması gerekli izin ve ruhsatları ilgili kurumdan kaynaklanan sebeplerle hibe sözleşmesi aşamasında sunamaması ve bu durumu belgelendirmesi halinde, faydalanıcıya, il müdürlüğünün uygun görüşü ile söz konusu belgeleri temin ederek hibe sözleşmesi imzalaması için yirmi iş günü ek süre verilir. Mücbir sebepler hariç olmak üzere verilen ek süre içinde faydalanıcının ilgili mevzuat gereği alınması gerekli yasal izin ve ruhsatları alamaması halinde, hibe sözleşmesi imzalanmaz.

(33) Hibe sözleşmesi öncesi, faydalanıcının satın alma işleri ile ilgili yüklenici/tedarikçilerden kaynaklanan sorunlar nedeniyle satın alma işlemlerinin gerçekleştirilmesi için ek süre talep etmesi halinde, il müdürlüklerince yapılacak inceleme sonucu durumu uygun mütalaa edilenler için projelerin bu Tebliğde belirtilen son tamamlanma tarihlerini geçmemeleri şartı ile hibe sözleşmesi imzalaması süresine ek olarak yirmi iş günü süre verilir. Mücbir sebepler hariç olmak üzere verilen ek süre içinde satın alma esaslarına uygun işlem gerçekleştirilemez ise hibe sözleşmesi imzalanmaz.

(34) Faydalanıcının, alınması gerekli izin ve ruhsatlar ile satın alma işlerinin her ikisi için de ek süre talep etmesi halinde, verilecek ek süre otuz iş gününü geçemez.

(35) Hibe sözleşmesinde yer alan hususlardan herhangi birinde değişiklik olması durumunda ek hibe sözleşmesi imzalanır.

(36) Tüzel kişi ortaklarının sermaye pay oranı değişiklik talebi, yalnızca hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra yapılabilir. Bu talep sorumlulukların aynı şekilde devam etmesi koşulu ile il müdürlüğünün uygun görüşü kapsamında Genel Müdürlükçe değerlendirilir. Hibe sözleşmesi imzalanan tüzel kişi ortaklarından en az birinin sermaye pay oranı yatırımın izleme süresi sonuna kadar toplamda %51'in altında olamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Başvuru Sahipleri

Başvuru sahiplerinde aranacak özellikler

MADDE 12- (1) Bu Tebliğde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek üzere hazırlanacak proje başvuruları gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.

(2) Başvuru sahiplerinin; kapasite artırımı ve modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım başvurularında son başvuru tarihinden önce, yeni tesis ve tamamlamaya yönelik yatırım başvurularında ise en geç nihai rapor aşamasında, Bakanlıkça belirlenen başvuru konusu ile ilgili kayıt sisteminde kayıtlı olması ve izleme süresi sonuna kadar kayıtlı olma durumunun devam etmesi gerekir.

(3) Son başvuru tarihinden önce kurulan; 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda tanımlanmış kolektif, limited ve anonim şirketler ile tarımsal amaçlı örgütler tüm yatırımlar için tüzel kişi olarak başvurabilirler.

(4) Üçüncü fıkrada belirtilen kuruluşlar, kuruluş tüzüklerinde/ana sözleşmelerinde belirtilen faaliyet alanları ile ilgili yatırım konularına başvurabilirler.

(5) Üçüncü fıkrada belirtilen kuruluşların, proje başvurusu, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında son başvuru tarihinden önce yetkili kurullarından karar almış ve bu kararın alındığına dair belgeyi proje başvurularında ibraz etmiş olmaları gerekir.

Hibe desteğinden faydalanamayacaklar

MADDE 13- (1) Bu Tebliğ kapsamındaki hibe desteklemelerinden, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kaynaklarından finansman sağlayan veya bağlantısı olan gerçek ve tüzel kişiler yararlanamaz. Başvuru sahiplerinin, başvuru aşamasında idari ve mali açıdan kamudan bağımsız olduklarına dair taahhütnameyi sunmaları gerekir.

(2) Hibe sözleşmesi imzalayan ancak bu Tebliğ kapsamındaki başvuruların alınmaya başladığı tarihe kadar yatırımını nihai rapora bağlayamayan ve/veya önceki tebliğler kapsamında hibe desteğinden yararlanmış ancak projesi fesih sürecinde bulunanlar hibe desteğinden faydalanamazlar.

(3) Tarımsal amaçlı örgütler hariç, daha önce Bakanlığın vermiş olduğu yatırım bazlı hibe desteklerinden faydalanmış olanlar kendilerine ödemenin yapıldığı tarihten bu Tebliğin yayımlandığı tarihe kadar iki yılını tamamlamamış ise bu Tebliğ kapsamındaki desteklemeden tekrar faydalanmak için başvuruda bulunamazlar/faydalanamazlar. Başvuru yapılması/hibe desteği alınması halinde, başvuru reddedilir/hibe sözleşmesi feshedilir. Bireysel sulama sistemleri veya tasarruflu tarımsal sulama sistemleri konusunda hibe desteği almış olan faydalanıcılar için ise bu kısıt uygulanmaz.

(4) Tarımsal amaçlı örgütler hariç, tüzel kişi ortaklarının gerçek kişi olması halinde ortaklar gerçek kişi olarak hibe desteğinden faydalanamazlar. Ayrıca tüzel kişi ortaklarının tüzel kişi olması halinde de tüzel kişi ortaklar ayrı olarak hibe desteğinden faydalanamazlar. Gerçek ve/veya tüzel kişilerin hibe başvurusunda bulunmaları halinde, oluşturdukları ya da oluşturacakları farklı tüzel kişiler/ortaklar ayrıca hibe desteğinden faydalanamazlar. Bu fıkrada anılan gerçek/tüzel kişilerin sonraki dönemlerde yapacakları başvurular için bu Tebliğde belirtilen süre kısıtları uygulanır.

(5) İl özel idaresi ve belediye gibi kamu kurum ve kuruluşları, bunların vakıf ve birlik benzeri teşekkülleri ile içinde buldukları ortaklıkların başvuruları Program kapsamında değerlendirilmez.

(6) 6183 sayılı Kanuna göre vadesi geçmiş vergi borcu ile Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu bulunanlar hibe desteğinden faydalanamaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hibeye Esas Proje Tutarları ve Giderleri

Hibeye esas proje tutarı ve destekleme oranı

MADDE 14- (1) Bu Tebliğde belirtilen yatırım konularında hibeye esas proje tutarı; 30.000.000 Türk lirası üst limitini geçemez.

(2) Hibeye esas proje tutarı alt limiti 100.000 Türk lirasıdır. Bu limitin altındaki başvurular kabul edilmez.

(3) Aile işletmesi faaliyetleri kapsamında yapılacak başvurularda hibeye esas proje tutarı en fazla 8.000.000 Türk lirasıdır.

(4) Başvuruların kabul edilmesi halinde; Katma Değer Vergisi (KDV) dâhil hibeye esas proje tutarının %50'si ile %70'ine kadar ve EK-2'de belirtilen şekildeki oranlarda hibe desteği verilir. Faydalanıcılar hibeye esas proje tutarının hibe desteği verilecek oran dışında kalan katkı payını ve aynı katkıyı kendi öz kaynaklarından temin etmekle yükümlüdür.

(5) Hibe sözleşmesinde belirlenen hibeye esas tutar üst limit niteliğindedir. Hibenin nihai tutarı fiili gerçekleştirmeler sonucunda ortaya çıkar.

(6) Hibeye esas tutarın hibe desteği kısmı kamu kaynakları kullanılarak karşılandığı için faydalanıcılar tarafından sağlanması gereken katkı payının finansmanında ayrıca kamu kaynakları kullanılamaz.

(7) Proje toplam tutarının; bu maddede belirlenen hibeye esas proje tutarını aşması durumunda, artan kısma ait işlerin faydalanıcılar tarafından aynı katkı olarak finanse edilmesi ve proje tamamlanma süresi içerisinde tamamlanması gerekir. Bu durumun hibe başvurusu ile beraber taahhüt edilmesi şarttır.

Hibe desteği kapsamındaki proje gider esasları

MADDE 15- (1) Bu Tebliğ kapsamında hibe desteği verilecek proje giderlerinin;

a) Faydalanıcı ile imzalanan hibe sözleşmesinden sonra ve proje tamamlanma süresi içerisinde gerçekleştirilmesi,

b) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan tatbikat projesinde belirtilmiş olması ve hibe desteği verilecek proje giderleri kapsamında yer alması,

c) Hibe sözleşmesi ekinde sunulan proje bütçesi tablosundaki hibeye esas proje giderlerinin, bu Tebliğde belirtilen limitlerin içerisinde kalması,

ç) Hibe desteği kapsamındaki giderlerin Bakanlık tarafından yayımlanan uygulama rehberinde ve hibe sözleşmesinde belirtilen esaslara uygun olması ve belgelere dayandırılması, gerekir.

Gider kalemleri

MADDE 16- (1) Bu maddede belirtilen gider kalemleri, bu Tebliğde belirtilen esaslar çerçevesinde, ilgili bölümlerde belirtilen istisnalar geçerli olmak kaydıyla hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(2) Yatırım uygulamalarına ait; inşaat işleri alım giderleri ile makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine hibe desteği verilir.

(3) Faydalanıcılar tarafından, proje kapsamında satın alınacak ve hibe desteği verilecek tüm makine, ekipman ve malzeme alımları ile inşaat işleri bu Tebliğ ve bu Tebliğe dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuatta belirtilen esaslara uygun olarak yapılmış satın alımlar sonucunda belirlenen yüklenicilerle/tedarikçilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında sağlanır.

(4) Projeyi oluşturan tüm gider kalemlerinin yeni ve kullanılmamış olması gerekir.

(5) Hibeye esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik projeye ve piyasa etütlerine dayandırılır ve proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilir.

(6) Başvuru aşamasında projede yer alan ancak hibeye esas gider kalemleri kapsamında değerlendirilmeyen giderler, hibe sözleşmesi aşamasında aynı katkıya aktarılması şartıyla hibe sözleşmesi imzalanır.

(7) Başvuruda bütçelendirilen inşaat, makine ve ekipman kalemlerinden bu Tebliğ, uygulama rehberi, hibe sözleşmesi ve/veya teknik şartnamelere uygun olarak temin edilmeyen ve/veya uygun harcama kapsamında kabul edilmeyen kalemler, ikinci el alımı olmamak ve uygulama rehberinde belirtilen kriterlere uymak şartı ile projenin amacına uygun olarak aynı katkı ile tamamlandığı takdirde, hibe desteği kapsamında kabul edilen kalemlerden çıkarılıp başlangıçta belirlenen hibeye esas tutardan düşülerek hibe ödemesi yapılabilir.

(8) Faydalanıcı, hibeye esas proje giderlerinden inşaat işleri ile makine ve ekipman alımlarını tek bir alım ya da farklı alımlar şeklinde gerçekleştirebilir.

(9) Yenilenebilir enerji olarak jeotermal kaynağın kullanılacağı yatırımlarda jeotermal kuyu için hibe desteği verilmez.

(10) Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımına yönelik yatırım konularında yapılacak başvurularda; üretilecek yenilenebilir enerji miktarının, mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisin kapasite/ekspertiz raporunda hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'ini, en fazla %110'unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi halinde, hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerjinin, mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisteki enerji ihtiyacının %110'unu aşması

durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır. Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanır.

(11) Yenilenebilir enerji olarak biyogaz, güneş ve rüzgâr enerjisi kullanılarak elektrik üretilecek bütün yatırım konularında enerjinin ulusal şebekeye bağlanması şarttır. Hibe ödemeleri, kapasite/ekspertiz raporunda hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'inin, en fazla %110'unun karşılanması amacıyla bağlantı sözleşmesinde belirtilen kurulu güç üzerinden yapılır.

(12) Bağlantı sözleşmesinde belirtilen kurulu gücün, bağlantı izni ve ruhsatı veren kurumdan kaynaklanan sebeplerle projede %51'in altına düşmesi ve bu durumun da resmî belgelerle tespit edilmesi halinde, yenilenebilir enerji üretim tesisi başvurularında hibe sözleşmesi, teminat faydalanıcıya iade edilerek feshedilir. Yenilenebilir enerji üretimi, başvuruya esas yatırım projesinin bir ünitesi ise, projede enerji ünitesine ait giderler hibeye esas proje tutarından düşürülerek yatırımın geri kalan kısmı hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

İnşaat işleri alım giderleri

MADDE 17- (1) Program kapsamında hibe desteği verilecek inşaat işleri alım giderleri, projenin faaliyete geçmesi için elzem olan inşaat işlerini kapsar.

(2) İnşaatın yapıma yöntemi ile kullanılacak teknolojiyi açıklayan, inşaat işleriyle doğrudan ilgili malzeme, işçilik, makine ve ekipman kullanım veya iş makinesi giderlerini kapsayan ve gider türü, ölçü birimi, miktar, birim fiyat ve tutar ayrıntılarını da içeren taslak yapım şartnameleri proje başvuru ekinde sunulur.

(3) Yeni tesis ve tamamlamaya yönelik yatırım başvurularında, yatırım konusu üretim alanı dışında ihtiyaç duyulan idareye ait personel odaları, yatakhane, yemekhane, teşhir ve satış reyonu, bekçi kulübesi, bahçe duvarı, çit, tesis bahçesinin düzenlenmesi gibi bölümler ve bunlara ait giderler idari alan olarak ve hibeye uygun harcamalar kapsamında değerlendirilir. Bu harcamaların toplamı hibeye esas inşaat giderinin %15'ini, her yapı için kazı, dolgu ve reglaj işleri yapının toplam hibeye esas inşaat giderinin %6'sını ve alansal olarak idari alan, toplam inşaat alanının %30'unu aşamaz. Başvuruda sunulan projede bu oranların aşılmış olması halinde, hibe sözleşmesi imzalanması aşamasında bütçe revizyonu yapılarak aşan kısımlar aynı katkı kapsamına alınır.

(4) Hayvan yetiştiriciliği ve su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik yatırımlar için yapılacak bakıcı evi dışında mesken ve benzeri yapıları kapsayan proje başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri

MADDE 18- (1) Program çerçevesinde yapılacak makine, ekipman ve malzeme alımları, üretimi de içeren bir proje bütününe parçası olduğu takdirde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

(2) Makine ve ekipman alımlarında, proje sahasına teslim giderleri ile montaj giderleri makine ekipman alımı ile aynı faturada bulunmaları ve hibe sözleşmesi aşamasında belirtilen hibeye esas tutarı aşmaması durumunda uygun harcama kapsamında değerlendirilerek hibe desteğinden yararlandırılır. Ayrı faturalandırılmaları durumunda ise sadece makine ve ekipman alım bedeline hibe desteği verilir.

(3) Makine ve ekipman teknik şartnamesi; makine ve ekipmanın projedeki kullanım amacı ve üretimdeki gerekliliği belirtilerek proje başvuru ekinde sunulur.

(4) Makine, ekipman ve malzeme alım giderleri kapsamında, demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alımı gibi giderler ve tesis tamamlandıktan sonra tesisin işletilmesine yönelik hammadde veya malzeme gibi işletme giderlerine hibe desteği verilmez.

(5) Tarımsal amaçlı örgütler tarafından yapılacak başvurular hariç kendi yürür makineler hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

(6) Trafo satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

(7) Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üreten tesisler hariç enerji nakil hattı satın alımları hibe desteği kapsamında değildir. Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üreten tesisler için ise enerji nakil hattı satın alımları hibeye esas proje tutarının en fazla %15'i ile sınırlıdır.

(8) Şebekeden bağımsız (off-grid) sistemler hibe desteği kapsamındadır. Üretilen enerjinin ulusal şebekeye bağlanması şart değildir. Bu fıkrada belirtilen hibe desteği sadece aile işletmesi faaliyetleri ile yaylacı ve göçer faaliyetleri kapsamında arı yetiştiriciliği, bitkisel üretim, büyükbaş ve

küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini kapsar. Makine, ekipman ve malzeme alımlarına ek olarak işletmelerin enerji talebini karşılamak amacıyla 5 kW'a kadar şebekeden bağımsız (off-grid) sistem için projelendirme yapılabilir. Yatırım uygulama alanı dışında kalan kablolama işlemleri uygun harcama olarak kabul edilmez.

(9) Akıllı tarım uygulamaları ve tarımsal bilişim sistemleri ile ilgili hibe desteği kapsamında kabul edilecek gider kalemleri uygulama rehberinde belirtilir.

(10) Yeni tesis niteliğindeki başvurular dışında jeneratör satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.

(11) Makine, ekipman ve malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu ve üretim aşamalarında gerekli olduğuna dair raporu hazırlayan ve tasdik eden kişilerin ilgili meslek odalarına kayıtlı olmaları şarttır.

(12) Makine ve ekipman alımını içeren başvurular için talep edilen makine ekipmanların alımı Genel Müdürlük tarafından merkezi ihale ile yapılabilir.

Hibe desteği kapsamında karşılanmayacak giderler

MADDE 19- (1) Uygun olmayan ve hibe desteği kapsamı dışında kalan giderler şunlardır:

- a) Her türlü borçlanma giderleri.
- b) Faizler.
- c) Başka bir kaynaktan finanse edilen harcama ve giderler.
- ç) Kira giderleri.
- d) Kur farkı giderleri.
- e) Arazi, arsa ve bina alım bedelleri.
- f) Binanın yakıt, su, elektrik ve aidat giderleri.
- g) Ayrı faturalandırılmış nakliye ve montaj giderleri.
- ğ) Bankacılık giderleri.
- h) Denetim giderleri.
- ı) İade alınan veya alınacak vergiler.
- i) İkinci el/kullanılmış makine ve ekipman alım giderleri.
- j) Proje yönetim ve danışmanlık giderleri.
- k) Makine tamir ve parça alım giderleri.
- l) Sarf malzemeleri.
- m) Makine kullanım eğitimi giderleri.
- n) Mücbir sebepler hariç bu Tebliğ ile belirlenen proje tamamlanma süresi içinde gerçekleştirilmeyen giderler.

(2) Program kapsamında hibe sözleşmesi imzalanmadan önce yapılan harcamalar karşılanmaz. Ayrıca hibe sözleşmesi imzalanmayan projelerle ilgili yapılan hiçbir harcamadan dolayı Bakanlık herhangi bir sorumluluk üstlenmez ve bu harcamalar karşılanmaz.

(3) Bu Tebliğ ile Bakanlık tarafından yayımlanan uygulama rehberinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirilmeyen, belgelendirilmeyen ve ibraz edilmeyen her türlü satın alma gideri, hibeye esas gider kapsamında olsa dahi hibe desteğinden karşılanmaz.

Aynı katkılar

MADDE 20- (1) Faydalanıcılardan veya iş birliği yaptığı kişi ve kuruluşlardan herhangi biri tarafından hibe sözleşmesi öncesi edinilmiş arazi, bina, makine ve ekipman, aynı katkı olarak dahi proje yatırım tutarına dâhil edilmez.

(2) Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra faydalanıcılar tarafından, hibeye esas proje giderleri dışında kendi kaynakları kullanılarak bina, malzeme, makine ve ekipman ile işgücüne yönelik olarak yapılacak herhangi bir katkı, proje tamamlanma süresi içerisinde tamamlanması koşulu ile aynı katkı olarak değerlendirilir. Ancak uygulamalar sırasında bu katkıların tamamının faydalanıcı tarafından, hibeye esas proje giderlerine yönelik kullanımlar yapılmadan önce veya eşzamanlı olarak gerçekleştirilmesi zorunludur. Başvuru sahipleri, bu hususları başvuru aşamasında sunacakları taahhütnamede belirtirler.

(3) Aynı katkılar, hibeğe esas proje giderleri kapsamında öngörölmüş satın alımlardan bağımsız alımlar veya gerçekleştirmeler şeklinde yapılabilir.

(4) Başvuru aşamasında aynı katkı olarak taahhüt edilen işlerin projede öngörölen nitelik ve nicelikte gerçekleştirilmesi şarttır. Aynı katkıda fiziki gerçekleştirme esas alınır, aynı katkıda gösterilen inşaat işleri ile makine ve ekipman alımlarıyla hibeğe esas harcama giderleri için satın alınan birlikte yapılması durumunda satın alma sonrası oluşacak tutarda azalma söz konusu olur ise aradaki fark hibeğe esas proje tutarından düşölür.

(5) Yapılacak aynı katkılar, faydalanıcının yapmakla yükümlü olduğu katkı payının yerine ikame edilemez.

ALTINCI BÖLÜM

Proje Başvuruları

Başvuru zamanı

MADDE 21- (1) Başvuru zamanı Bakanlıkça yayımlanacak olan uygulama rehberinde ilan edilmiştir.

Başvuru yapacaklara sağlanacak teknik destek

MADDE 22- (1) Başvuru yapacak gerçek ve tüzel kişiler, program konusunda il proje yürütme biriminden ihtiyaç duydukları bilgiyi alabilirler.

(2) İl proje yürütme birimince verilecek bilgi, proje hazırlanmasında karşılaşılabilecek sorulara cevap vermekle sınırlı olup projenin kabul edilmesi konusunda bir taahhüt niteliği taşımaz.

(3) İl proje yürütme birimleri, faydalanıcılara kesinlikle proje hazırlayamaz.

(4) Başvuru sahipleri, programa ait uygulama rehberi ile içinde yer alan başvuru formlarını ve bilgilendirici dokümanları il müdürlüğü veya "www.tarimorman.gov.tr" internet adresinden temin edebilirler.

(5) Bakanlık tarafından düzenlenecek eğitim, çalıştay, bilgilendirme toplantıları ve benzeri etkinlikler "www.tarimorman.gov.tr" internet adresi aracılığıyla duyurulur.

Başvuru adresi

MADDE 23- (1) Başvurular "www.tarimorman.gov.tr" internet adresinden yapılır.

Başvuru şekli

MADDE 24- (1) Proje başvurusu;

a) Bu Tebliğde belirtilen yatırım konularını gerçekleştirmek amacıyla hazırlanır.

b) Bu Tebliğde belirtilen niteliklere sahip gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılır.

c) Bu Tebliğ, yürürlükte bulunan ilgili mevzuat ve Genel Müdürlük tarafından hazırlanan uygulama rehberi hükümlerine uygun olarak hazırlanır.

(2) Bu Tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanan başvuru dosyasının girişi, veri giriş sistemi üzerinden yapılır.

(3) Bakanlık bilgi sistemlerinde herhangi bir aksaklık olması halinde Genel Müdürlük gerekli önlemleri alır.

(4) Veri girişi yapılan belge ve dokümanlarla ilgili olarak il proje değerlendirme komisyonu tarafından hatalı olduğu bildirilenler için uygulama rehberinde belirtilen şekilde düzeltme/tamamlama yapılabilir. Bunun dışında hiçbir belge ve/veya dokümanda düzeltme yapılamaz ve tamamlanamaz.

(5) Başvuru şekline ilişkin bu Tebliğde yer almayan diğer hususlar Bakanlıkça yayımlanan uygulama rehberinde açıklanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Proje Başvurularının Değerlendirilmesi ve Hibe Sözleşmesi

Başvuruların il düzeyinde değerlendirilmesi

MADDE 25- (1) Program kapsamında, başvurusu alınan projelerin incelenmesi ve ilk değerlendirmeleri bu bölümde belirtilen kriterlere göre il proje değerlendirme komisyonu tarafından yapılır. Başvuruların, bu Tebliğ ve uygulama rehberine uygun olarak il düzeyinde değerlendirilmesinden il proje değerlendirme komisyonu sorumludur.

(2) İl proje değerlendirme komisyonunun oluşturulma ve çalışma şekli valilik tarafından son başvuru tarihinden önce belirlenir ve taraflara duyurulur.

(3) İl proje değerlendirme komisyonuna, değerlendirme sürecinde gerekli tüm teknik ve lojistik desteğin verilmesi, tabloların düzenlenmesi, proje özetlerinin hazırlanması, verilerin muhafazası gibi konularda çalıştırılması amacı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilebilir.

(4) İl proje değerlendirme komisyonu, başvuruları bu Tebliğ ve uygulama rehberinde belirtilen kriterlere göre inceler.

(5) İl proje değerlendirme komisyonu, son başvuru tarihini takiben yapılacak ilk toplantıda belirlenecek kriterlere göre veri giriş sistemi üzerinden değerlendirmeye başlar ve değerlendirmelerini, son başvuru tarihini takiben en geç yirmi beş iş günü içerisinde tamamlar.

(6) İl proje değerlendirme komisyonunun ihtiyaç duyması halinde teknik alt komisyonlar oluşturularak projenin mevzuat ve maliyetler açısından uygunluğu incelenir. Oluşturulan alt komisyon il proje değerlendirme komisyonu ile eş zamanlı olarak projelerin incelemesini tamamlar.

(7) Başvurular değerlendirilirken tarımsal üretim planlaması, başvuru sahibinin niteliği, yatırım yerinin karakteristiği, yatırım yerinin mülkiyeti, yatırım niteliği, yatırımın sektörel önceliği, başvuru sahibinin daha önce hibeden yararlanma durumu gibi kriterler göz önüne alınır.

(8) Başvurular, EK-1/A'da belirtilen değerlendirme kriterlerine göre değerlendirilir ve değerlendirme puanlarına göre en büyükten en küçüğe doğru sıralanarak teklif listeleri hazırlanır. Aynı puanı alan başvurular kendi aralarında sıralanırken başvuru zamanı daha önce olan üst sıraya alınır. Değerlendirme sonuç tablosu ve program teklif listelerinin veri giriş sistemi üzerinden alınan çıktısı, il proje değerlendirme komisyonunca imzalanarak Elektronik Belge Yönetim Sistemi üzerinden Genel Müdürlüğe gönderilir.

(9) Genel değerlendirme raporu, değerlendirme sonuç tablosu ve Program teklif listelerinin çıktıları ile başvuru dosyaları, 18/10/2019 tarihli ve 30922 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre il müdürlüklerinde muhafaza edilir.

Başvuruların Genel Müdürlük düzeyinde değerlendirilmesi

MADDE 26- (1) İllerden gelen teklif listeleri merkez proje değerlendirme komisyonunca EK-1/B'de yer alan genel değerlendirme kriteri gözetilerek puanlanır ve veri giriş sistemi üzerinde nihai puan belirlenir.

(2) Başvurular, aldıkları nihai puana göre en büyükten en küçüğe doğru sıralanır, teklif listeleri hazırlanır. Genel değerlendirme raporu, değerlendirme sonuç tablosu ve program teklif listelerinin veri giriş sistemi üzerinden alınan çıktısı, merkez proje değerlendirme komisyonunca imzalanarak Genel Müdürlük onayına sunulur.

Hibe başvurusunun reddedilme nedenleri

MADDE 27- (1) Değerlendirme komisyonları tarafından değerlendirme kriterlerine göre yapılan inceleme sonucu alınan proje başvurularının reddedilme kararı, tüm projelerle ilgili Genel Müdürlük onayı alındıktan sonra il müdürlüğü tarafından uygulama rehberinde belirtilen şekilde başvuru sahiplerine bildirilir.

(2) Başvuruyu reddetme kararının aşağıdaki gerekçelere dayanması zorunludur:

a) Başvurunun müracaat tarihinden sonra yapılması.

b) Başvuru sahibinin ve/veya projenin bu Tebliğ ve bu Tebliğe dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuatta belirtilen şartlara sahip olmaması.

c) Başvuruya konu faaliyetin program kapsamında olmaması.

ç) Projenin başvuruda belirtilen yatırım konusuna ait konu kodu ile uyumlu olmaması.

d) Projenin uygulama süresinin öngörülen azami süreyi aşması.

e) Hibe esas proje tutarının ve talep edilen hibe desteğinin duyurulmuş olan azami miktarı aşması.

f) Projenin teknik olarak uygulanmasının mümkün olmaması ve yatırım konusu ile uyumsuz olması.

g) Projenin başvuruda sunulan bilgi ve belgelerle uyumsuz olması.

ğ) Bütün yatırım konularında;

1) 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu ve/veya 18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu ve/veya 5403 sayılı Kanun kapsamında konulan şerhler gibi kamu kurum ve kuruluşları

tarafından konulan şerhler için ilgili kurumdan yatırım yapılmasında sakınca olmadığına dair belge alınmış yatırım yerleri ile organize sanayi bölgesi, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ve ihtisas küçük sanayi sitesi tarafından yatırım yerlerine konulan ipotek veya şerhler,

2) Organize sanayi bölgelerinin ve tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinin kuruluşunda kullanılan krediler nedeniyle konulan ipotek ve şerhler,

3) Bu Tebliğ kapsamında yapılacak başvurular için yatırım yerinin kiralanmış olması durumunda kira sözleşmeleri nedeniyle yatırım yerlerine konulan şerhler,

hariç olmak üzere, yatırım yerinin tapu kaydında ipotek, haciz, ihtiyati tedbir ve yatırımın sürdürülebilirliğini etkileyebilecek şerhler bulunması ve/veya hakkında açılmış dava olması.

h) Kapasite artırımı ve modernizasyon/otomasyona yönelik yatırım başvurularında, mevcut tesisin faaliyeti ile ilişkili olarak bankalarca başvuru sahibi adına daha önce kullanılan kredi nedeniyle konulan ipotek için ilgili bankadan geri ödemelerin düzenli yapıldığına dair belge almış olanlar ile Program kapsamında daha önce hibe desteğinden yararlanmış olan tesisler için sözleşmeleri gereği konulan şerhler hariç, yatırım yerinin ipotekli, şerhli, icraya verilmiş ve/veya hakkında açılmış dava olması.

ı) Başvurunun veri giriş sistemi üzerinden yapılmamış olması.

i) Başvurunun bu Tebliğ ve uygulama rehberinde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanmamış veya gerçekleştirilmemiş olması.

j) Hibeye esas proje tutarının bu Tebliğde belirtilen limitlerin dışında olması.

k) Başvuru sırasında ve sözleşme yapılmadan önce başvuru sahibinin iflas etmiş veya projenin tasfiye halinde olması, başvuru sahibinin işlerinin mahkemelerce idare ediliyor olması, alacaklılarıyla herhangi bir düzenlemeye girmiş olması, iş veya faaliyetlerini askıya almış olması, bu meselelerle ilgili bir dava veya takip konusu bulunması veya yürürlükteki mevzuat ve düzenlemelerde yeri olan bir prosedür dolayısı ile bunlara benzer bir durumda olması.

l) Faydalanıcının; kamu haklarından mahrum olması veya hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, görevi kötüye kullanma, rüşvet, irtikap, nitelikli zimmet, sahtecilik, ihaleye fesat karıştırma, hileli iflas suçlarının birinden veya 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize veya örgütlü suçlardan dolayı hüküm giymiş bulunması, millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması veya tutuklu bulunması veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 nci, 103 üncü ve 104 üncü maddelerinde düzenlenen suçlardan adli sicil kaydı olması veya 5237 sayılı Kanunun Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler başlıklı Dördüncü Kısımının üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci bölümlerinde yer alan suçların birinden veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı olması.

m) Program/il bütçesinin yetersiz olması.

n) Program kapsamında farklı gerçek/tüzel kişilerce hazırlanmış olsa dahi aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ve/veya çıkar ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan projelerle müracaat edilmesi.

o) Birbirleriyle birebir aynı olan, kopya projeler ile başvuruda bulunulması.

ö) Başvuru sahiplerinin gerçeğe aykırı beyanda bulduklarının tespit edilmesi.

p) Üretime yönelik olmayan, araştırma geliştirme projeleri ile başvuruda bulunulması.

r) Başvuru sahibi hakkında iflas, konkordato veya tasfiye kararı alınmış olması, mal varlığı ya da işlerinin atanmış kayyum veya vasi tarafından idare ediliyor olması.

s) Başvuru sahibinin Bakanlık tarafından destek dışı işletmeler kapsamına alınmış olması.

ş) Bir önceki başvuru dönemi kapsamında hibe sözleşmesi imzalamaya asıl olarak hak kazanan, ancak hibe sözleşmesi imzalamamış kişi olması.

t) Program kapsamında daha önce hibe sözleşmesi feshedilmiş, ancak almış olduğu hibenin geri ödemesini yapmamış kişi olması.

u) Yatırım yerinin 3218 sayılı Kanuna göre kurulmuş serbest bölgelerden birinde olması.

Nihai değerlendirme kararı ve bütçelerin belirlenmesi

MADDE 28- (1) Nihai değerlendirme, bu maddede belirtilen hususlar dikkate alınarak merkez proje değerlendirme komisyonunca yapılır.

(2) Yatırım bütçeleri, merkez proje değerlendirme komisyonu tarafından Bakanlığın destekleme politikaları doğrultusunda belirlenir.

(3) Program kapsamında kullanılacak bütçenin en az %20'si kadın ve genç girişimciler, %30'u aile işletmeleri tarafından gerçekleştirilecek yatırımlar için kullanılır. Yeterli sayıda uygun başvuru olmaması ve kullanılmaması durumunda ayrılan bu bütçeler diğer faydalanıcılar için kullanılır.

(4) 28/11/2023 tarihli ve 32383 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tarımsal Amaçlı Örgütlerin Derecelendirilmesine İlişkin Yönetmelik hükümlerince sınıflandırılmış birinci derece tarımsal amaçlı örgütler, kadınlar ve gençler tarafından gerçekleştirilen başvurular öncelikli olarak değerlendirilir.

(5) İllerin tarım alanları, hayvan varlıkları, Bakanlık kayıt sisteminde yer alan işletme sayıları, ilde kabul edilen projelerin toplam tutarı ve tarımsal üretim planlaması dikkate alınarak illerin katsayıları hesaplanır. Bu katsayılara göre illerin bütçeleri belirlenir. Ancak deprem, yangın, sel gibi doğal afetler veya mücbir sebepler nedeniyle zarar gören illerin bütçeleri katsayılar dikkate alınmadan belirlenebilir.

(6) Tarımsal üretim planlaması kapsamında illere verilecek bütçe yalnızca planlama konusunda uygulanacak projelere tahsis edilir.

(7) Program kapsamında başvuruların yapıldığı her il için Genel Müdürlük tarafından tahsis edilen bütçenin izin verdiği sayıda başvuruya hibe desteği sağlanır.

(8) İlin bütçesinin tüm başvuruları karşılaması durumunda; varsa artan bütçeleri toplanır ve bütçesi yetersiz olan illere katsayısı oranında dağıtılır. Bu işleme, Programa ayrılan bütçe bitinceye kadar devam edilir.

(9) İl bazında bütçe dağılımı yapıldıktan sonra Programa ek bütçe aktarılması ve hibe sözleşmesi imzalamayan veya sözleşmesi feshedilen faydalanıcılar nedeniyle bütçe oluşması durumunda bu bütçe deprem, yangın, sel gibi doğal afetler veya mücbir sebepler nedeniyle zarar gören illere ya da tarımsal üretim planlaması kapsamında bütçe ihtiyacı bulunan illere Genel Müdürlükçe tahsis edilebilir.

(10) İlin bütçesinin tüm başvurular için yeterli olmaması durumunda; uygun olarak kabul edilen projeler il proje değerlendirme komisyonu ile merkez proje değerlendirme komisyonunun vermiş olduğu toplam puana göre en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. İlin bütçe imkânları dâhilinde en yüksek puan alan projeden başlanarak projeler sırayla Programa alınır. Hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanan faydalanıcılardan, sözleşme imzalamayanlar ve/veya projeyi uygulamaktan vazgeçenler ve/veya hibe sözleşmesi feshedilenler olması halinde; Genel Müdürlükçe ilin bütçesi dâhilinde oluşturulan yedek listede bulunan faydalanıcılar sırası ile proje son tamamlanma tarihi gözetilerek hibe sözleşmesi imzalamaya davet edilir. Yedek proje seçiminde bu Tebliğde belirtilen projelerin son tamamlanma tarihine üç ay kala inşai faaliyet içermeyen projelere öncelik verilir.

(11) Nihai değerlendirme kararı Genel Müdürlüğün onayı ile kesinleşir.

(12) Bakanlığın bir başvuruyu reddetme ya da hibe vermeme kararı kesindir.

Değerlendirme sonuçlarının açıklanması

MADDE 29- (1) Kesinleşen değerlendirme sonuçları Genel Müdürlükçe il müdürlüklerine veri giriş sistemi üzerinden veya yazılı olarak bildirilir. Ayrıca başvurunun yapıldığı il müdürlüğünün resmî internet adresinde yayımlanarak ilan edilir.

(2) İl müdürlükleri sonuçları, başvuru sahiplerine uygulama rehberinde belirtilen şekilde bildirir.

Hibe sözleşmesi

MADDE 30- (1) Hibe sözleşmesi, il müdürlüğü ile hibe başvuru sahibi arasında iki adet olacak şekilde imzalanır. Hibe sözleşmesini imzalamaya il müdürlüğü adına il müdürü yetkilidir. Hibe sözleşmesinin taraflarca imzalanmış metninin bir adedi ve ekleri il müdürlüğü, bir adedi ve ekleri de faydalanıcı tarafından muhafaza edilir.

(2) Hibe sözleşmesinin içeriği ve formatı Bakanlık tarafından yayımlanan uygulama rehberinde tüm taraflara önceden duyurulur.

(3) Başvuru sahipleri, hibe sözleşmesi aşamasında veri giriş sistemi üzerinden girişleri yapılan bilgi ve belgeler ile hibe sözleşmesi aşamasında sunulması gereken diğer belgeleri de kapsayacak dosyayı il müdürlüğüne sunarlar. Sunulan bilgi ve belgelerin imzalı/parafı olması gerekir.

(4) Başvuru sahibi tarafından hibe sözleşmesi imzalama aşamasında teslim edilen belgelerin ve yatırım yerinin/tesisin il müdürlükleri tarafından uygun bulunması halinde hibe sözleşmesi imzalanır.

(5) Başvuru sahiplerinin hibe kaynaklarından yararlanabilmeleri için hibe sözleşmesi aşamasında sunulması gereken dokümanları tamamlayarak hibe sözleşmesini imzalamaları ön koşuldur.

(6) Başvuru sahipleri, kendilerine yapılan bildiri takip eden yirmi iş günü içerisinde il müdürlüklerine hibe sözleşmesi ve eki dokümanları ile projeye esas evrakı teslim etmek zorundadır. İl proje yürütme birimince proje sahasında, projeye esas dosya ve evrak üzerinde en fazla yirmi iş günü içinde yapılacak inceleme sonrasında, bu Tebliğe ve başvuru evrakına göre uygunluğu tespit edilen projeler için başvuru sahipleri ile il müdürlüğü arasında yer tespit tutanağı düzenlenir. Yer tespitini takip eden beş iş günü içerisinde il müdürlüğü ile hibe sözleşmesi imzalamayan başvuru sahiplerinin proje başvuruları ve bunlara ilişkin değerlendirme sonuçları iptal edilir. İl proje yürütme birimince yapılan inceleme sonucunda uygun olmadığı tespit edilen projeler için hibe sözleşmesi imzalanmaz.

(7) Hibeye esas proje tutarını oluşturan gider kalemleri, her bir kalem için belirlenmiş olan referans fiyatları geçemez. Projede yer alan gider kalemlerinin incelenmesi sonucu, hibe desteği verilen gider kalemleri kapsamında olmaması nedeniyle uygun kabul edilmeyen kalemlerin olması durumunda, bu kalemler hibeye esas bütçeden çıkarılarak aynı katkı kapsamına alınır, gider kalemlerinin referans fiyatları geçmesi durumunda ise referans fiyatın üzerindeki tutar aynı katkı kapsamına alınır. Proje tutarı, hibe sözleşmesi öncesi il proje yürütme biriminin referans fiyat karşılaştırması sonucu uygun bulunduğu miktar, metraj ve birim fiyat üzerinden revize edilir ve hibe sözleşmesi imzalanır.

(8) Programa alınan projelerde bu Tebliğde yer alan hibe başvurusunun reddedilme nedenlerinden herhangi birinin hibe sözleşmesinin imzalanmasından önce tespit edilmesi halinde söz konusu başvuru sahipleri ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

(9) Hibe sözleşmesi imzalanmadan önce yatırımına başlayan başvuru sahibi ile hibe sözleşmesi imzalanmaz.

(10) Hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanan başvuru sahibinin sözleşme imzalamadan vefat etmesi halinde yasal mirasçıları talep ederlerse, başvuruda aranan koşulları sağlaması ve diğerlerinden muvafakat alması şartıyla içlerinden biriyle hibe sözleşmesi imzalanır.

(11) Hibe sözleşmesi devredilemez. Ancak gerçek kişi başvurularında başvuru sahibinin, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra vefat etmesi halinde, yasal mirasçıları talep ederlerse, hibe sözleşmesi tadil edilerek başvuruda aranan koşulları sağlaması ve diğerlerinden muvafakat alması şartıyla içlerinden biriyle uygulamalara devam edilir.

Hibe sözleşmelerinde teminat alınması

MADDE 31- (1) Hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanmış faydalanıcılar, hibeye esas proje tutarının %3'ü tutarında süresiz limit dâhilinde banka teminat mektubunu hibe sözleşmesi imzalanmadan önce il müdürlüğüne verir. İl müdürlüğü tarafından teyidi alındıktan sonra teminat mektubu muhafaza edilmek üzere, defterdarlık muhasebe müdürlüğüne teslim edilir. Teminatın nakit olarak verilmesi halinde hibeye esas proje tutarının %3'ü tutarındaki nakit teminat defterdarlık muhasebe müdürlüklerinin hazine tahsilat hesabına yatırılıp il müdürlüklerinin kurumsal koduyla ilgisine göre 330/430-Alınan Depozito ve Teminatlar hesabına kaydedilerek muhasebe işlem sürecinin yürütülmesi sağlanır.

(2) Teminat mektuplarının toplam tutarı, hibeye esas proje tutarının %3'ünden az olmamak kaydı ile birden fazla bankadan teminat mektubu alınabilir.

(3) Nihai raporun onaylanması ve son ödemenin gerçekleşmesini takiben faydalanıcının, vadesi geçmiş vergi borcu ile Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair ilgili kurumlardan aldığı güncel belgeler ile birlikte il müdürlüğüne müracaat etmesi halinde, teminat mektubu veya hesaba yatırılan tutar kendisine iade edilir.

(4) Hibe sözleşmesinin mücbir sebepler kapsamında feshedilmesi halinde teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar faydalanıcıya iade edilir; hibe sözleşmesindeki taahhütlerin faydalanıcının kusuru üzerine yerine getirilmemesinden kaynaklı fesih hallerinde faydalanıcıya iadesi gerçekleştirilmemiş teminat mektubu veya hesapta bulunan miktar Hazineye irat kaydedilir.

(5) Teminat mektubu sunulan yatırımların feshedilmesi halinde, faydalanıcının teminat mektubunda yer alan miktarı nakit olarak ödediği takdirde teminat mektubu faydalanıcıya iade edilir.

Hibenin nihai tutarı

MADDE 32- (1) Hibe tutarı, hibe sözleşmesinde belirtilir ve bu tutar üst limit niteliğindedir. Hibeye esas proje tutarını oluşturan gider kalemlerinin her biri için talep edilen tutar, o kalem için belirlenen referans fiyatı geçemez. Satın almadan sonra fatura tutarının hibe sözleşmesinde belirtilen hibeye esas proje tutarının altında olması durumunda faturada belirtilen tutar için hibe sözleşmesinde belirtilen oranda hibe ödemesi yapılır. Fatura tutarının hibeye esas proje tutarının üzerinde olması durumunda ise aradaki fark faydalanıcı tarafından aynı katkı ile karşılanır. Hibenin nihai tutarı, fiili gerçekleştirmeler ve tahakkuklar sonrasında ortaya çıkar.

(2) Hibe miktarı, bu Tebliğde belirtilen tutar ve oranı kesinlikle aşamaz.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Satın Alma, Kontrol ve Ödemeler, Proje Uygulamaları ve Yatırımın İzlenmesi

Satın alma

MADDE 33- (1) Faydalanıcılar, hibe kapsamında yapacakları inşaat işleri ile makine, ekipman ve malzeme satın alma işlemlerinde bu Tebliğde ve uygulama rehberinde belirtilen kurallara uygun hareket ederler.

(2) Faydalanıcılar, veri giriş sistemine girdikleri ve ekledikleri tüm belgeleri kapsayan başvuru dosyalarını ve ilgili mevzuata uygun olarak gerçekleştirdikleri inşaat işleri ile makine, ekipman ve malzeme alımlarına ilişkin satın alma belgelerinin aslı ve bir suretini hibe sözleşmesi imzalanmadan önce; sipariş mektuplarının aslı ve bir suretini ise hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra ilgili il müdürlüğüne elden teslim ederler. Faydalanıcılar, alımların gerçekleştirileceği yüklenicilere/tedarikçilere ait vadesi geçmiş vergi borcu ve Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair güncel belge ile yetkili mercilerden alınacak ihaleden yasaklı olmadıklarına dair güncel belgeyi de satın alma dosyasında ibraz etmek zorundadır.

(3) Bakanlık, faydalanıcı ve yüklenici/tedarikçi arasında taraf değildir. Faydalanıcılar, hibe sözleşmesi hükümleri ve proje tekliflerine uygun olarak yaptıkları satın almalarla ilgili olarak uygulama sözleşmesi kapsamındaki işlerinin ifasındaki kusurları nedeniyle yüklenicilerle/tedarikçilerle yaptıkları sözleşmelerin noter kanalı ile iptal edilmesi halinde, kalan işlerin ifası için il müdürlüğünün onayını almak suretiyle başka bir yükleniciden/tedarikçiden satın almayı gerçekleştirebilirler. Bu Tebliğ kapsamında uygulanacak iş ve işlemlerden dolayı, Bakanlığın faydalanıcı ve yüklenici/tedarikçi arasında taraf olmama hükmüne istinaden faydalanıcı, projenin yürütülmesi esnasında sebep olabileceği her türlü zarar konusunda, üçüncü taraflara karşı tek başına sorumlu olmayı kabul eder.

(4) Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde, satın alma belgelerini kabul ve/veya reddi yönünden inceler.

Proje tamamlanma süresi

MADDE 34- (1) Faydalanıcıların hibe desteği kapsamında uygulayacakları projeler için hibe sözleşmesi imzalanma son tarihi başvuru yapılan takvim yılının kasım ayının son iş günü olup projelerin tamamlanma süreleri bir sonraki takvim yılının haziran ayının son iş günüdür.

(2) Faydalanıcılar, ilgili mevzuat gereği alınması gerekli yasal izin ve ruhsatları proje son tamamlanma tarihinden sonraki yirmi iş günü içerisinde teslim edebilirler. Ancak bu durumda faydalanıcıların proje tamamlanma tarihinden önce ilgili idareye eksiksiz ve uygun olarak başvuru yapmış olduğuna dair belgeleri il müdürlüğüne nihai rapor aşamasında sunması gerekir. İlgili kurum tarafından başvurunun incelenmesi neticesinde faydalanıcıdan kaynaklı bir eksiklik/uygunsuzluk tespit edilmesi ve/veya yasal izin ve ruhsatın alınamaması halinde proje tamamlanmamış olarak kabul edilir ve fesih işlemi uygulanır.

(3) Projenin son tamamlanma tarihi itibarıyla ikinci fıkrada belirtilen hükümler saklı kalmak kaydıyla nihai rapor ve eklerinin uygun olarak teslim edilmemesi halinde, il müdürlüklerince fesih işlemi uygulanır.

Proje harcamalarının kontrolü ve ödemeler

MADDE 35- (1) Hibe ödemesi yapılabilmesi için hibe sözleşmesi imzalanması ve proje uygulamalarının bu Tebliğ ve bu Tebliğe dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuatta belirtilen hükümler doğrultusunda gerçekleştirilmesi şarttır.

(2) Faydalanıcıların proje kapsamındaki ödemelerini katılım bankaları da dâhil olacak şekilde ülkemizde faaliyet gösteren banka şubelerindeki hesaplarından havale veya EFT ile yapmaları zorunludur.

(3) Faydalanıcılar, tesisin inşaat işleri ile makine ve ekipman montajının tamamlanmasından ve deneme üretimine geçilmesinden sonra nihai raporunu sunar. Faydalanıcılar, projeye ait fiili gerçekleştirmelerden sonra ödeme taleplerini, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş fatura ve uygulama rehberinde yer alan Ödeme Talep Formu ekinde istenen belgeleri nihai rapor ile birlikte projenin son tamamlanma tarihine kadar il müdürlüğüne teslim ederler. Satın almalara ait ödeme ayrıntıları uygulama rehberinde belirlenir.

(4) Faydalanıcılar, projelerindeki bütçe ve iş planı çerçevesinde gerçekleştirdikleri inşaat işleri ile makine ve ekipman alımlarına ait ödeme taleplerini ve belgelerini il müdürlüğüne teslim ederler.

(5) İl müdürlüğüne teslim edilen nihai rapor ile ödeme belgeleri; on iş günü içerisinde ilgili mevzuat, hibe sözleşmesi ve proje amaçlarına uygunluğu açısından kontrol edilir ve yerinde tespit yapılarak tespit tutanakları düzenlenir. Ödeme belgeleri onaylandıktan sonra bu belgelere ait bilgilerin veri giriş sistemine girişi yapılır ve hak ediş bilgilerini içeren veri giriş sistemi çıktısı onaylanarak üst yazı ekinde Genel Müdürlüğe gönderilir. İl müdürlüklerince gönderilen hak edişlerden uygun bulunanların yer aldığı ödemeye esas liste Genel Müdürlükçe hazırlanıp ödemesi yapılmak üzere Bakanlık Merkez Saymanlık Müdürlüğüne gönderilir ve ödeme tutarı Banka aracılığı ile faydalanıcının hesabına aktarılır.

(6) Nihai rapor ve eklerinin tamamlanmaması veya tamamlanmış olsa dahi il müdürlüğü tarafından uygun bulunmaması halinde ödeme yapılmaz.

(7) Ara ödeme bir defaya mahsus yapılır. Ara ödeme talebi için hazırlanan ödemeye esas icmalde belirtilen hibeye esas proje tutarı, hibe sözleşmesinde belirtilen toplam hibeye esas proje tutarının %50'sinden fazla olamaz. İnşai faaliyetlerin tamamının gerçekleştirilmiş olması halinde, inşaat kalemi için bu oran dikkate alınmaz. Ara ödeme yapılabilmesi için faydalanıcının ara ödeme tutarı kadar ve süresiz limit dâhilinde banka teminat mektubunu il müdürlüğüne sunması gerekir.

(8) Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yatırımlarına yönelik olarak proje sunan faydalanıcılara, proje bir bütün olarak bitirilmeden ve taahhüt edilen hayvan varlığı temin edilmeden nihai ödeme yapılmaz.

(9) Faydalanıcının inşaat ile ilgili aynı katkısı gerçekleşmeden hibe ödemesi talep edilemez ve inşaat bir bütün olarak tamamlanmadan makine, ekipman ve malzeme alımı ile ilgili hibe ödemesi yapılmaz. Ayrıca makine, ekipman ve malzeme alım ödemeleri, satın almalar bazında tek ödeme evrakı düzenlenerek talep edilir. Faydalanıcının makine, ekipman ve malzeme alımı için taahhüt ettiği aynı katkı yerine getirilmeden makine, ekipman ve malzeme alımı için hibe desteği talep edilemez.

(10) Satın almalarla ilgili faturanın ve ödeme dekontunun tarihi, hibe sözleşmesinin taraflarca imzalandığı tarih ile bu Tebliğde belirtilen proje tamamlanma süresi içerisinde olmak zorundadır. Fatura tarihinin hibe sözleşmesinin imzalandığı tarihten önceki bir tarih olması ve/veya proje tamamlanma süresini aşması ve/veya ödeme talebinin süresi içinde yapılmaması durumunda il müdürlüğüne hibe sözleşmesi feshedilir. Hibe sözleşmesinde belirtilen durumlar ve mücbir sebepler haricinde hibe sözleşmesine ilişkin süre uzatımı ve/veya sözleşmenin askıya alınması söz konusu değildir.

(11) Aynı katkıların son ödeme talebinden önce faydalanıcı tarafından gerçekleştirilmiş olması gerekir. Aksi halde hibe ödemesi yapılmaz ve hibe sözleşmesi feshedilir, daha önce yapılmış ödeme olması halinde 6183 sayılı Kanununun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan faizi ile birlikte geri alınır.

(12) Asıllarına uygunluğu onaylanmış ödeme ile ilgili eklerin bir sureti il müdürlüğü tarafından muhafaza edilir. Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde ödeme ile ilgili belgeleri incelenmek üzere ister.

(13) Program kapsamında, Bakanlıkça ve faydalanıcılarca yapılacak her türlü ödeme ve teminat ödemeleri Türk lirası olarak yapılır.

(14) 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No:1 hükümleri gereğince, faydalanıcı tarafından her ödemede ve teminatın iadesi aşamasında 6183 sayılı Kanuna göre vergi dairelerince verilecek vadesi geçmiş vergi borcu olmadığına dair güncel belge ile Sosyal Güvenlik Kurumuna vadesi geçmiş prim borcu olmadığına dair güncel belgenin ibraz edilmesi gerekir.

Proje uygulamalarının ve yatırımın izlenmesi

MADDE 36- (1) Faydalanıcılar, hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, projeyi hibe sözleşmesi hükümlerine göre il müdürlüğünün bilgisi dâhilinde süresi içerisinde uygulamaya başlar.

(2) Proje uygulamalarının ve yatırımın kontrolü ve izlenmesi, il proje yürütme birimlerince yapılır. Gerek duyulması halinde il proje yürütme birimlerinde ilgili kamu kurumu personeli de görev alabilir.

(3) Proje uygulamalarının ve yatırımın kontrolü, izlenmesi ve denetimi ihtiyaç duyulduğunda Genel Müdürlükçe de yapılır.

(4) Faydalanıcılar, proje ve yatırım ile ilgili gelişmeleri içeren ilerleme raporlarını dört ayda bir il müdürlüğüne vermekle yükümlüdürler.

(5) Proje uygulamalarının ve yatırımın bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespiti halinde, bu durum tutanağa bağlanır. İl müdürlüğü tarafından tutanak tarihinden itibaren yedi iş günü içerisinde faydalanıcılara uygulamaların hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmesi konusunda ihtar yazısı yazılır.

(6) İhtar yazısının karşı tarafa tebliğ tarihini izleyen yirmi beş iş günü içerisinde projenin bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun olarak yürütülmediğinin tespit edilmesi halinde il müdürlüğü hibe sözleşmesinin fesih işlemini başlatır. Ancak izleme süresi içerisinde olmak şartıyla, tespit edilen eksikliğin/uygunsuzluğun yirmi beş iş günü içerisinde bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi hükümlerine uygun hale getirilmesinin mümkün olmadığı ve faydalanıcının talep ettiği durumlarda, eksikliğin/uygunsuzluğun nevine göre altı ayı geçmemek üzere Genel Müdürlükçe ek süre belirlenmesi için il proje yürütme birimi raporu ile Genel Müdürlüğe bildirilir. Ayrıca verilecek ek süre kadar izleme süresi uzatılır. Ek süre verilen hususta tekrar eksiklik/uygunsuzluk tespit edilmesi durumunda fesih işlemi uygulanır.

(7) Proje uygulamaları ve yatırımın takibi/izlenmesi sürecindeki iş ve işlemler, Kırsal Kalkınma Desteklerine İlişkin Karar, bu Tebliğ, uygulama rehberi ve il müdürlüğü ile faydalanıcı arasında imzalanmış olan hibe sözleşmesi hükümleri çerçevesinde yürütülür.

Projede değişiklik yapılması

MADDE 37- (1) Hibe sözleşmesi öncesi uygulama rehberinde belirtilen kurallar çerçevesinde projenin konusu ve amacı değişmediği, kapasitesinde azalma olmadığı takdirde; il müdürlüğünün uygun görüşü doğrultusunda projede değişiklik yapılabilir.

(2) Hibe sözleşmesine bağlanan hibeye esas proje tutarı, uygulama sürecinde artırılamaz.

(3) Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra projenin konusu ve amacı değişmediği, kapasitesinde azalma olmadığı takdirde; il proje yürütme biriminin düzenlediği rapor sonrasında Genel Müdürlüğün uygun görüşü doğrultusunda mücbir sebep kapsamında ya da bu Tebliğde ve uygulama rehberinde yer alan esaslara göre projede değişiklik yapılabilir.

(4) Yapılacak değişiklikler; bu Tebliğ ve bu Tebliğe dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuata aykırı olamaz.

Hibe sözleşmesinin feshedilme nedenleri

MADDE 38- (1) Faydalanıcıların bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket ettiklerinin ve kendilerine yapılan ihtar ile verilecek süre sonunda da proje uygulamalarının uygun yürütülmediğinin tespiti durumunda hibe sözleşmesi feshedilerek teminat Hazineye irat kaydedilir ve yapılan hibe ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan faizi ile birlikte anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır.

(2) Ayrıca faydalanıcının aşağıda belirtilen fiil veya durumlarla karşı karşıya olması halinde Bakanlık önceden tebliğ etmeksizin hibe sözleşmesini feshedebilir:

- a) Projenin, bu Tebliğde belirtilen proje tamamlanma süresi içerisinde tamamlanmaması.
- b) Hibe başvurusunun reddedilme nedenlerinden herhangi birinin hibe sözleşmesi sonrası tespit edilmesi.
- c) Projenin son tamamlanma tarihi itibarıyla nihai rapor ve eklerinin tam ve uygun olarak teslim edilmemesi.
- ç) Satın almalarla ilgili fatura ve ödeme dekontu tarihinin, hibe sözleşmesi imza tarihinden önceki bir tarih olması ve/veya verilecek ek süreler hariç bu Tebliğde belirtilen proje tamamlanma süresini aşması ve/veya ödeme talebinin süresi içinde yapılmaması.
- d) Aynı katkının son ödeme talebinden önce gerçekleştirilmemiş olması.
- e) Faydalanıcılar arasında ortak ekonomik ilişki/çıkarcı çatışması olduğunun tespit edilmesi.
- f) Faydalanıcının; iflas etmesi veya tasfiye halinde olması, işlerinin mahkemelerce idare ediliyor olması, alacaklılarla herhangi bir düzenlemeye girmiş olması, haciz veya icra işlemlerine tabi tutulması, iş veya faaliyetlerini askıya almış olması, bu meselelerle ilgili bir dava veya takip konusu olması veya ulusal mevzuat ve düzenlemelerde yeri olan bir prosedür dolayısı ile bunlara benzer bir durumda olması.
- g) Faydalanıcının; kamu haklarından mahrum olması veya hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, görevi kötüye kullanma, rüşvet, irtikap, nitelikli zimmet, sahtecilik, ihaleye fesat karıştırma, hileli iflas suçlarının birinden veya 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan ve organize veya örgütlü suçlardan dolayı hüküm giymiş bulunması, millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olması veya tutuklu bulunması veya 5237 sayılı Kanunun 102 nci, 103 üncü ve 104 üncü maddelerinde düzenlenen suçlardan adli sicil kaydı olması veya 5237 sayılı Kanunun Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler başlıklı Dördüncü Kısımının üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci bölümlerinde yer alan suçların birinden veya ülkenin mali çıkarlarına zarar verici herhangi bir suçtan dolayı hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı olması.
- ğ) Hibe sözleşmesi vasıtasıyla sağlanan hibeyi kullanmak için yanlış veya eksik beyanlarda bulunulması ya da gerçeği yansıtmayan raporlar sunulması.
- h) Hibe sözleşmesi ile sağlanan hibeyi kullanmak için sahte veya içeriği itibarıyla gerçek dışı belge düzenlenmesi ve kullanılması.
- ı) Bakanlıktan yazılı izin alınmadan tüzel kişilik sermaye payı oranı değişikliği yapılması ve/veya yapılan isim değişikliğinin Bakanlığa bildirilmemiş olması.
- i) İzleme süresi boyunca, hibe sözleşmesi imzalanan tüzel kişi ortaklarından en az birinin sermaye pay oranının toplamda en az %51 olmaması.
- j) Faydalanıcının hibe sözleşmesi sonrasında kendisine hibe ödemesi yapıp yapılmadığına bakılmaksızın projeyi uygulamaktan vazgeçmesi.
- k) Faydalanıcının üçüncü taraflara Bakanlıktan alacağı ödemelere ve bu ödemelerle alımı yapılacak makine, ekipman ve inşaat işlerine karşılık temlik vermesi.
- l) Proje kapsamında alımı yapılan/yapılacak makine, ekipman ve inşaat işlerinin farklı bir projenin unsuru olarak gösterilmesi.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Denetim ve Yaptırımlar

Denetim

MADDE 39- (1) Program kapsamında yapılan tüm işlemler Bakanlık tarafından denetlenir. Bu denetimler sırasında yapılan işlemlere ait talep edilen tüm bilgi ve belgeler il müdürlüğünce Genel Müdürlüğe sunulur.

(2) Genel Müdürlük, gerek duyulması halinde, Program kapsamında hibe desteği verdiği tesislerin denetimini gerçekleştirebilir.

Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi

MADDE 40- (1) Faydalanıcı, projeyi bu Tebliğ, uygulama rehberi ve hibe sözleşmesi koşullarına uygun olarak icra etmediği takdirde Bakanlığın ödemeleri yapmama ve/veya hibe sözleşmesini

feshetme hakkı saklıdır. Bu durumda Bakanlık, ayrıca hibe miktarını azaltabilir ve/veya hibe kaynaklarından ödenmiş olan meblağların tamamen veya kısmen geri ödenmesini talep edebilir.

(2) Bakanlığın projeyi mücbir sebepler dışında feshetmesi durumunda yapılan hibe ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan faizi ile birlikte anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır.

(3) Hibe sözleşmeleri bu Tebliğde belirtilen istisnalar dışında devredilemez.

(4) Gerçek kişi olarak hibe desteği almaya hak kazanmış olan faydalanıcının izleme süresi içerisinde niteliğini yeni kurulacak bir tüzel kişiliğe dönüştürme talebine, en az %51 hissesi izleme süresi sonuna kadar kendisinde kalmak şartıyla il müdürlüğünün uygun görüşü ve Genel Müdürlüğün onayı ile izin verilebilir. Ancak bu yeni durumda yatırımın izleme süresi yedi yıl olarak uygulanır. Faydalanıcı nihai rapordan önce niteliğini gerçek kişiden tüzel kişiliğe dönüştüremez.

(5) Faydalanıcı, mücbir sebepler hariç hibe sözleşmesi kapsamında sağlanmış tesisin ve/veya makine ve ekipmanın mülkiyetini, yerini ve amacını izleme süresi sonuna kadar değiştiremez, kapasitesini azaltamaz, başkalarına kiralayamaz. Ancak, inşai faaliyet içermeyen yalnızca makine ve ekipman alımı gerçekleştirilmiş yatırımlar için, faydalanıcının var olan tesisin kapasitesinde artış sağlamak amacıyla izleme süresinin bir yılını tamamlamış ve yine kırsal alanda olmak şartıyla aynı il içerisinde, aynı konuda faaliyet gösterecek farklı bir tesiste devam etmeyi ve hibe desteği almış olduğu makine ekipmanların tamamını bu tesise taşımaya istemesi halinde yer değişikliğine izin verilir. Yapılacak değişiklik, projenin konusunda ve amacında değişikliğe neden olamayacağı gibi değerlendirme kriterleri açısından herhangi bir puan azalmasına neden olamaz. Yer değişimi yapılacak tesis üzerine temlik hakkının yasaklanması veya ödenen hibe miktarı kadar izleme süresinin sonuna kadar geçerli banka teminat mektubunun verilmesi halinde, hibe sözleşmesi yenilenir ve kalan izleme süreci yeni tesis üzerinden devam eder.

(6) Çelik silo konusunda proje uygulayan faydalanıcılar, izleme süreleri içinde lisanslı depoculuk konusunda yeni şirket kurmaları halinde, faydalanıcının yeni kurulan şirketteki hisse oranının en az %51 olması şartıyla başvuru sahibinin niteliğinde değişiklik yapılabilir. Faydalanıcının, yeni kurulacak bir tüzel kişiliğe dönüştürme talebine, en az %51 hissesi izleme süresi sonuna kadar kendisinde, birden fazla ortağı bulunan tüzel kişilerde ise başvuru aşamasındaki ortaklardan en az birinde kalmak şartıyla il müdürlüğünün uygun görüşü ve Genel Müdürlüğün onayı ile izin verilebilir. Ancak bu yeni durumda yatırımın izleme süresi yedi yıl olarak uygulanır. Faydalanıcı nihai rapordan önce niteliğini gerçek kişiden tüzel kişiliğe dönüştüremez.

(7) Farklı gerçek/tüzel kişiler tarafından aynı veya farklı yatırım alanlarında kurulan işletmelerin başvuru aşamasında birbirleriyle ortak ekonomik ilişkileri tespit edilmemiş olsa dahi, projelerin uygulama sırası veya uygulama sonrası dönemde fiziki olarak birleştirilmesi, yatırım alanlarında ortak kullanımlar ya da muhasebe kayıtlarında görülen birleşme veya ortaklıklar tespit edilmesi durumunda, ilgili tüm sözleşmeler feshedilerek hibenin geri alım süreci başlatılır.

Haksız ödemelerin geri alınması ve hak mahrumiyeti

MADDE 41- (1) Bu Tebliğle belirlenen destekleme ödemelerinden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere ödemeye sebep olanlar ile ödemelerden haksız yere yararlanmak üzere sahte veya içeriği itibarıyla gerçek dışı belge düzenleyen ve kullananlar hakkında gerekli idari işlemler yapılarak hukuki ve cezai süreç başlatılır.

(2) Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan faizi ile birlikte anılan Kanun hükümlerine göre geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan, belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

(3) Destekleme ödemelerinden idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç haksız yere yararlandığı tespit edilenler 5488 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi gereğince beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmaz.

Diğer hükümler

MADDE 42- (1) Faydalanıcı, faydalanıcının birinci derecede yakınları, faydalanıcılar tarafından çalıştırılan kişiler, kamu çalışanları, kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlar,

makine, ekipman ve malzeme alımları ile inşaat işleri için yüklenici/tedarikçi olamazlar. Aynı zamanda satın almaya davet edilen yüklenici/tedarikçi firmaların ortağı ya da hissedarı da olamazlar. Benzer şekilde yüklenici/tedarikçi firmaların hissedarları, birinci derece yakınları ve yükleniciye/tedarikçiye ait şirketlerde çalışanlar da faydalanıcı firmaların ortağı ya da hissedarı olamazlar. Aksi halde hibe ödemesi yapılırsa dahi ikinci fıkrada belirtilen usulde yapılan hibe ödemesi geri alınır.

(2) Hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazanıp mücbir sebepler ve/veya bu Tebliğde izin verilen istisnalar dışında uygulama veya izleme süresi içerisinde yatırımın yerini ve mülkiyetini değiştiren, faaliyetine son veren, hibe sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket eden ve fesih işlemi uygulanan gerçek kişiler ve tüzel kişiler ile ortakları fesih işleminin uygulandığı tarihten itibaren üç yıl süresince Program kapsamındaki hibe desteklerinden faydalanamazlar. Ancak fesih işlemi uygulanmış tüzel kişiliğin ortaklarının tamamının değişmesi ve yeni ortaklar ile ikinci dereceye kadar akrabalık bulunmaması halinde, bu fıkra hükümleri söz konusu tüzel kişiliğe iki yıl olarak uygulanır.

(3) Bu Tebliğ kapsamında hibe sözleşmesi imzalamaya asıl olarak davet edilen faydalanıcının hibe sözleşmesi imzalamaması durumunda, bir sonraki başvuru döneminde yapacağı başvuru hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

ONUNCU BÖLÜM **Çeşitli ve Son Hükümler**

Diğer desteklerden yararlanma

MADDE 43- (1) Başvuruya esas proje için bu Tebliğ kapsamında verilecek hibe desteği dışında, hiçbir kamu kurum ve kuruluşunun desteklerinden yararlanılamaz.

Programın uygulanmasına ilişkin yayınlar

MADDE 44- (1) Bu Tebliğ gereği, Programın genel uygulama usul ve esaslarına açıklık getirmek, destek sağlamak amacıyla Genel Müdürlük tarafından çıkarılan uygulama rehberi Bakanlık resmî internet adresinde, bilgilendirme ve açıklamalar ise başvuru sayfasında yayımlanır.

(2) Bu Tebliğde yer almayan hususlar uygulama rehberinde açıklanır. Uygulama rehberi, yıl içinde oluşan ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenebilir.

(3) Bu Tebliğde ve uygulama rehberinde yer almayan hususlarda; ilgili diğer mevzuat hükümleri ile Genel Müdürlüğün görüş ve talimatları geçerlidir.

Yürürlükten kaldırılan tebliğ

MADDE 45- (1) 20/2/2025 tarihli ve 32819 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2024/43) yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükmü

GEÇİÇİ MADDE 1- (1) 45 inci madde ile yürürlükten kaldırılan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2024/43)’e göre devam eden iş ve işlemler için mezkur Tebliğ uygulanmaya devam olunur.

Yürürlük

MADDE 46- (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 47- (1) Bu Tebliğ hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

[Ekleri için tıklayınız](#)